

A. VEVERKA

S ČAKANOM a lanom

DO ÁLP

Zdá sa mi, že to bolo včera, čo som cestoval prívetivou savojskou krajinou, bohatou na vinice a lúky pod stále jasným nebom, a predsa už prešlo od tých čias deväť rokov.

Nebol som sám. S kamarátom Vláďom Procházkom nás vyslal Sväz čs. horolezcov na medzinárodný sjazd vý-

konných horolezcov, ktorý usporiadal a na ktorý pozval dvoch československých zástupcov Club Alpin Francais. Sjazd bol v Chamonix a to už stačilo, aby sa horolezecké nepokojné srdce prudkejšie rozbúchalo. Po desiatich rokoch opäť uvidieť vznešené ľadové končiare alpských velikánov a oslňujúce snehové plochy, iskria-

ce v slnku, pomalým krokom a so zrýchleným dychom blížiť sa v riedkom vzduchu k firnovým vrcholom.

Bola to cesta do zasľúbenej zeme horolezcov. S „chrústom“ – tak nazývali Procházkov priatelia horolezci medzi sebou – sme už dva dni na ceste z Prahy vlakom, keď za Bonneville začal vlak rýchlo stúpať po strmých svahoch, z ktorých padajú vody do divokej Arvy. Staré omachnatené stromy sa mihali v oknách vagóna. Na horských úbočiach žltneúce obilie, privetivé domčeky, roztrúsené po kopcoch – tak ubiehalo pred očami krajina, krásna ako obrázok, celá spočívajúca v pokoji a mieri, že si mal dojem, akoby tu sídlilo štastie.

Ak cestuješ týmto savojským predhorím, ktoré leží tak blízko najvyššieho pohoria Európy, nič nedokazuje blížiacu sa mohutnosť. Skoro zabudaš, čo je cieľom tvojej cesty. Ale obraz mieru čoskoro nechávame za sebou. Za Maglandom sa údolie rozširuje a potom to príde ako zjavenie z iného sveta: na konci údolia sa zjavia oslnňujúce biele vrcholce: Mont Blanc, Aiguille de Bionnassay, Dôme du Goûter, Mont Maudit a ostatná suita bieleho vládcu, také čisté a jasné, hoci si od nich vzdialenosť ešte celých dvadsať päť kilometrov.

Unava z cesty z nás naraz padá. Nemôžeš však spraviť nič iné, ako mlčať a zbierať v sebe dojmy. Pomaly a namáhavo stúpa elektrický vláčik zo St. Gervais tmavými roklinami Arvy, ktoréj divoké kaskády v žiare júnového dňa dýchajú osviežujúcim chladom. Keď sa opäť vynoríme do plného slnka, objaví sa o chvíľu na prvej strane biely prúd ľadovca Bosson, tečúci hlboko do zelené horských lúk a hájov červených smrekov, ktorého čelo končí asi sto metrov nad dnom údolia. Blížime sa k Chamonix, nad ktorým s bezpríkladnou odvahou rozrezáva oblohu ostrý hrebeň chamonískych Aiguilles. Vchádzame na chamonískú stanicu, kde panuje neopísateľný ruch, ktorý prezrádza, že sme vo svetovom horskom stredisku.

Vláčik sa čoskoro vyprázdnil, ale my ideme ešte o dve stanice ďalej, do les Praz de Chamonix. Cesta, trvajúca vlakom dva a pol dňa sa končí. Cesta do štyritisíkových výšok sa začína.

NA NAJVYŠŠÍ VRCH EURÓPY

(22. 7. 1947 s Vladimírom Procházkom)

Keď stojím v júlové popoludnie s priateľom Procházkom pred Saussurovým pamätníkom v Chamonix, nechce sa nám ani veriť, že týždeň priprav, zhonu a napáťa, spojených s povojnovou výpravou do ríše alpských obrov, sú za nami. Ale skutočnosť nás prevedie: nedaleko pamätníka hukoce mliečny prúdi Arvy, zovretý kamennými hrádzami, okolo nás šumia prúdi život, trúbia klaksóny stoviek áut všetkých možných značiek, prechádzajú tu zástupy horolezcov a turistov, ozýva sa sladká francúzska, do ktorej sa tu a tam mieša iný jazyk, najčastejšie angličtina. Nad všetkým tým hurhajom a ruchom akoby nedotknuté stoja bronzové postavy súsošia: chamoníský horský vodca Jean Jacques Balmat ukazuje prírodovedcov a profesorovi ženevskej univerzity Horáčovi Benediktovi Saussurovi cestu na vrchol Mont Blancu. Ukarováčik Balmatovej pravice mieri na bielu kopulu nad tmavými lesmi a skalnými stenami v pozadi s nádherne belasou oblohou.

Bol to Saussure, ktorý r. 1760 vypísal odmenu 20 zlatých louisdorov pre toho, kto nájde cestu na vrchol. Márne sa o výstup pokúšali horáci zo Chamonix. Horská nemoc, námaha v značnej výške alebo zlé počasie marili mnogé pokusy. R. 1783 stroskotáva ženevský fyzik Bourrit i jeho spoločný pokus so Saussurom r. 1785. Aj chamoníského lekára Paccarda s niekoľkými horálmi prinúti množstvo nového snehu vrátiť sa.

Jeden z účastníkov Paccardovej výpravy, lovec kamzíkov Balmat, vydal sa sám hľadať prístup k vrcholu. V značnej výške ho zastihla noc, ktorú prebiele v ľadovcovej trhline. Na druhý deň pokračuje vo výstupe a keď prekoná posledný ľadový svah, vidí, že pred ním už niet prekážok. Cesta na vrchol je objavená.

Balmat však na vrchol nevystúpil, ale vráti sa do Chamonix, aby svoj objav oznámil doktorovi Paccardovi. Ten si najme Balmata, aby ho viedol na Mont Blanc. Na cestu sa vydali 7. augusta 1786. Vystúpili až k pastierskej kolibe vo výške 2100 m, tam prenocovali a na druhý deň pokračovali v ceste. Cez strmé ľadovcové steny, cez tenké snehové mosty, ponad ľadovcové trhliny obrovských hlbok, po úzkych ľadových hrebeňoch, kde sa po oboch stranach škľabili tisícmetrové prienosti, viedol Balmat Paccarda bezpečne k vrcholu, ktorý dosiahli 8. augusta 1786 o siestej hodine večer. Ich výstup s napäťom sledoval ďalekohľadmi celý Chamonix. Jasotu a nadšenia nebolo konca, keď prvý raz ľudská noha vstúpila na nepoškrivenú kopulu Bieleho vrchu. Bol to na vtedajšiu dobu úžasný výkon, ak si pomyslíme, že obaja muži nepoznali dokonalý horolezecký výstroj a že ich skúsenosti a vedomosti o veľhorách boli nepatrné. Ved' i dnes, keď každý rok stovky horolezcov dosahujú vrchol tohto vrchu, je výstup veľmi namáhavý a mnohý odvážlivec sa vracia, nedosiahnuť vrchol. Snehové búrky, mráz, vietor a najmä riedky vzduch sú zbrane, ktorými sa horský obor bráni proti ľudským vatrecom.

A osud Balmatov? Cez polstoročie, ktoré prechodi Alpami od Mont Blancu až po Monte Rosu, odkryli mu vrchy svoje tajomstvá, ako nikomu inému predtým. Keď však žiadal ešte viac, odhalili mu posledný závoj svojej tváre a dalí mu smrť. Ludia zo chamoníského údolia tvrdia, že Balmat nezahynul, ale že ho vrchy vyniesli do neba, že kráľ Bieleho vrchu stúpal hore, so sekrou na ľad za pásom s palicou v ruke, až mu vrchy otvorili brány domova, v ktorom jeho duša našla pokoj a mier. Šíve obrovské steny strážia hrobku, ktoréj sa žiadna ľudská ruka nedotkla. Tam spí v jednej z roklí pod ľadovcom Bosson. Strieborným prachom a zlatými iskrami ho prikryvajú vrchy, ktoré chránia jeho pozostatky. A hukot vodopádov neprestáva vyspravat o zlínnej vede dusi tohto muza.

Vrchy sa neptyajú na ľudské štastie a ľudskú bolest, vrchy chtiaľne a tvrdé, vrchy náherné, pritahujuče tisice ľudu ako svetlo nočné motýle, pretože splňajú sen o kráse a veľkosti, ktorý sniva ľudské srdce.

Nemôžeme odtrhnúť oči od tejto bielej symfónie a v duchu sa pýtame: „Je možné, že by sme mohli stáť tam hore, že nám bude dožičené prežiť chvíľu na tomto vrchole, uprostred bieleho ticha?“ Azda pojaztra...

Na druhý deň schádzame miniatúrnym elektrickým vláčkom chamoníským údolím do les Houches, 1000 m nad morom, odkiaľ nás za desať minút vynesie lanovka na stanici Bellevue, 1781 m, ležiacu na severozápadnom hrebeni Aiguille du Goûter. Po dlhšom čakaní prihráči vláčik zubačky, ktorá ide zo St. Gervais les Bains k ľadovcu Bionnassay. Vláčik sa skladá z rušňa a jedného vozňa, ktorý je terčom útoku asi päťdesiatich výletníkov, turistov a horolezcov oboch pohlaví. A na nás veľký údív sa celý tento dav pomestí do jedného vagónika. Po štyridsiatich minútach pomalej cesty vysype nás mašinka na konečnej stanici pri ľadovci Bionnassay vo výške 2300 m. Vyhadzujeme na chrbty tažké plecniaky a odteraz nás ponesú už len naše nohy. Pomalým krokom prekonávame serpentíny kamenitého chodníka, priopínajúc si príslovie talianskych horalov: „Chi va piano, va sano, chi va sano, va lontano“. (Kto ide pomaly, ide múdro, kto ide múdro, dôjde ďaleko.) Slnko nemilosrdne praží, rozmočené snehové polia, ktoré niekol'kokrát prechádzame, nás

oslepujú, pot nám záliva oči a celé telo, ale ideme – dopredu a hore. Konečne je tu chata Tête Rousse vo výške 3167 m, kde pol hodiny odpočívame, aby sme nabrali síl na poslednú etapu dnešného výstupu. Za chatou hrebeň, dosiaľ pomerne mierny, náhle prechádza do značne strmého svahu s niekoľkými snehovými žľabmi, oddelenými málo výraznými rebrami. Stopa v snehu nás vedie k dolnej časti jedného žľabu, ktorým musíme prejsť v dĺžke asi 80 m, aby sme sa dostali na rebro, ohraničujúce žľab z pravej strany, kde sa stopa stráca v skalách. V žľabe vidíme na snehu mnohé ryhy, stopy padajúcich kameňov, ktoré aj v značnom množstve pokrývajú mierny svah pod žľabom. Nebezpečné miesto nás nútí k opatrnosti: žľab prechádzam čo najrýchlejšie najprv sám, zatiaľ čo Vláda na bezpečnom mieste stráži žľab nad nami, aby ma upozornil na prípadné nebezpečenstvo. Keď dosiahnem rebro, strážim zasa ja a Vláda traverzuje. Sotva sa však šťastne dostane ku mne, ozve sa hore rachot a už svišť žľabom niekoľko kameňov. I pri najväčšej opatrnosti rozhoduje vo veľhoráčach často nevyhnutný gram šťastia. A ten sme práve teraz mali.

Pokračujeme vo výstupe po rebre sotva znateľným chodníkom, ktorý prikrýva čerstvý sneh, napadaný pred dvoma dňami. Tu i tam objavujeme farebné značky, ktoré nám ukazujú smer ďalšieho výstupu. Konečne, keď sa už slnko pomaly skláňa k obzoru, prekračujeme prah chaty na Aiguille du Goûter vo výške 3816 m. Tisícäсто metrov výstupu peši je za nami. Je to najvyššie položená chata, v ktorej som vôbec nocoval. Výhodné je, že je cieľom naozajstných horolezcov, lebo sa z nej dajú robiť iba horolezecké túry a nie je preto preplnená turistami ako ostatné chaty. Je tu dnes len štrnásť horolezcov, z ktorých väčšina chce práve tak ako my zajtra vystúpiť na Mont Blanc štyri kilometre dlhým hrebeňom cez Dôme du Goûter.

Po večeri vychádzame pred chatu do hlbokého ticha horského sveta. Na východnom hrebeni Aiguille de Bionnassay, ktorého delikátna línia pretína belasú oblohu, žiara v posledných lúčoch slnka nádherné snehové previsy a niekoľko ružových obláčikov pláva pozdiž tmavých skalných stien západného hrebeňa. Ale svetlo i lesk najvyšších cimburí rýchlo mizne, firnové polia blednú a zrak mi klže po ľadových zrázoch severnej steny Aiguille de Bionnassay až hlboko dole, kde sa do údolia ako telo obrovského hada valí zelenavý ľadovec Bionnassay. Pretinajú ho široko rozovreté trhliny, medzi ktorými sa vypínajú strmé, ostro tesané veže hrozivých serakov, z ktorých práve jeden sa s ohľadujúcim rachotom prevrátil a rúti sa do prieplasti rozbitý na tisícky ľadových balvanov. Pohľad na prejav života takéhoto zdánlive nehybného ľadovca je desivý a súčasne uchvacujúci.

Z údolia stúpajú večerné tienie a z ľadovca fúka studený vietor. Snáď je to dobré znamenie pre nás zajtrajší výstup.

Budíček o pol štvrtéj uvádza celé osadenstvo chaty do čulého ruchu. Plecniaky sa napĺňajú, mačky vytauhujú, laná rozmotávajú. O štvrtej hodine vychádzame s Vádom pred chatu a v pološere privážujeme si mačky a viažeme sa na lano. Tieto ranné hodiny patria vždy k najkrajším chvíľam vysokohorskej túry. V diaľke na ľadovci sa ozýva zvláštny rachot, akoby práve na rozhraní noci a dňa ožívali seraky. A na blednúcej oblohe sa trblieta posledná hviezda. K tomu ešte pristupuje neistota, či sa nám výstup podarí, a vyvoláva napätie, očakávanie, takú zvláštnu náladu, ktorá sa in-de ľažko nájde.

Hned za chatou vystupujeme na náš prvý alpský končiar Aiguille de Goûter, 3843 m, z ktorého pokračujeme ľahkým juhovýchodným hrebeňom pod západ-

... ukazováčik Balmatovej pravice mieri na bielu kopulu ...

ný svah Dôme du Goûter, v ktorom už vystupuje jedno družstvo, čo vyšlo z chaty pred nami. To je už biely deň, končiare vzdialených vrchov sa farbia ružovým svetlom, ale my sme dosiaľ v tieni západného svahu Dôme du Goûter, do ktorého práve vstupujeme. Mačky sa zahrýzajú do tvrdého firnu, pomaly a mlčky stúpame mrazivým tieňom do teplých a žiariacich výšok. O šiestej stojíme na slnečnej snehovej kopule Dômu du Goûter, 4239 m; pred sebou máme ďalší úsek výstupu – celý severozápadný hrebeň Mont Blancu, ktorý sa nám teraz prvý raz ukazuje v celej svojej kráse. Na dve strany, severnú a južnú, spadá pohrianičný hrebeň taliansko-francúzsky mohutnými ľadovými svahmi. Obzvlášť pôsobivý je pohľad na južnú, taliansku stranu, kde sa v hlbke viac ako 1500 m strácajú belasé prúdy ľadovca du Dôme v čiernych morénach. A pred nami na východe vyrastá do vznešenej nádhery sám Mont Blanc, majestátny, ako sa patrí na horského vládca tohto svetadielu.

Pokračujeme v zostupe do sedla Col du Dôme, 4239 m, z neho za štvrt hodiny dosahujeme chatu a observatórium Vallot, 4364 m. Observatórium slúži len vedeckým účelom a je väčšinu roka zatvorené. Chata je z hliníka a vchádza sa do nej po železnom rebríku otvorom v diaľke. Pretože steny chaty sú zle izolované, máme pri vstupe do chaty pocit, že sme vstúpili do ľadničky. Vraciame sa teda pred chatu, kde si sadáme na balvany. Hoci je deň ožiarený slnkom ako zlato a obloha belasá ako hodváb, fičí tu mrazivý vietor, ktorý nás nútí teplo sa obliečť. Pred posledným výstupom sa trochu posilňujeme, i keď nám nechutí, lebo sa na nás prejavuje vplyv výšky a prvé príznaky horskej nemoci: nechut k jedlu. A potom začíname vystupovať posledných tristopäťdesiat metrov. S každým metrom výstupu je Biely vrch mohutnejší. V posled-

Ladovec Mer de Glace, v pozadí ľadopád Ľadovca Géant.

ných týždňoch pred odchodom som si často v duchu predstavoval obraz Mont Blancu. Ale fantázia, ktorá vie niekedy v mnom predstihnuť skutočný život, akoby sa jedným úderom rozpadla, keď som na vlastné oči zazrel to, čo je povznesené nad veci a slová. Najjasnejšia predstava bledne pri skutočnom pohlade na oslepujúci firn a mäkké línie, ktoré kreslia kopulu Mont Blancu.

Hrebeň Arête des Bosses sa zdá ľahkým, ale je dosť exponovaný. Ideme súčasne, s lanom stočeným v jednej ruke a druhou rukou sa opierame o čakan. Z vrcholu už zostupuje skupina, ktorá vyšla z chaty pred nami. Zostupujú dosť rýchle a čoskoro sa s nimi stretneme. Želajú nám úspešný výstup a potom sme opäť sami uprostred bielych svahov. Tempo je teraz veľmi pomalé. Po každých dvadsaťtich krokoch treba zastat a zhlboka sa nadýchat. Začína ma boliet hlava – určite ďalší príznak horskej nemoci. Príčinou je zlé strávená noc a iste aj reakcia na rýchly prechod z níziny do štyritisícovej výšky bez potrebnej postupnej aklimatizácie. Je naozaj obdivuhodné, čo musí často horolezec vydržať. Nenávratne sa už pominuli časy bývalých horolezeckých „pánov“, ktorých viedli najati horsí vodcovia a ktorí mali k dispozícii nie dni, ale celé mesiace a mnohých nosičov, čo im vynášali celý náklad, aby si „pán“ takýmto spôsobom šetrili sily pre vlastné horolezecké výstupy. Dnes sa horolezec nevyhýba námahe a čas dovolenky je často veľmi obmedzený. Neostáva čas na postupnú aklimatizáciu a doстатokný tréning, takže dochádza – hľavne pri prvých výstupoch – k akémusi pretrénovaniu. Bez nadšenia a obetavosti sa vo velhoráčach nikdy nič nedokázalo. A my chceme čo najviac využiť vzácnu príležitosť i príaznivé počasie.

Konečne máme pred sebou ostrý vrcholový hrebeň, po ktorom sa veľmi pomaly – ako sa pred horským majestátom patri – bližime k najvyššiemu bodu Európy. Vľavo i vpravo sa skláňajú Ľadové svahy veľkého vrchu v nesmiernych zrázoch do hlbok. Vyzerá to, akoby tento hrebeň bol prameňom všetkých okolitých Ľadovcov, ostrou strechou obrovského dómu a chladného krištáľu. Konečne o pol deviatej stojíme na vrchole vo výške 4810 m. Ostrý vietor nedokáže zotrieť šťastný úsmev z našich tvári, keď si s Vládom ďakujueme navzájom za pomoc a podporu.

Zahaľujeme sa do bivuakovej plachty a sadáme, aby sme vychutnali nádherný rozhľad. Je pravda, že z každého vysokého vrchu je výhľad do blízkych ako aj do nesmiernych, často len tušených diaľav; ale z Mont Blancu je to predsa len výhľad plný úcty. Mnohí sú tej mienky, že na Mont Blancu je človek privysoke, pretože i najvyššie okolo stojace štíty sa zdajú malé. A predsa, mimoriadna výška Mont Blancu vytvára jedinečnú polohu, pretože na všetky strany je voľný výhľad do úžasnej diaľky: na juhu sa črtajú savojské Alpy, končiare dauphinéskych a talianskych Álp, a na severovýchode sa tiahnu nekonečné hrebeny. Najbližšie sa vypína belostný vrchol Mont Maudit, 4468 m, za ním Mont Blanc du Tacul, 4249 m, s divoko rozoklaným hrebeňom Aiguilles du Diable, vľavo skalnatý Aiguille du Midi, 3843 m, Aiguilles du Chamonix ďalej Aiguille Verte, 4121 m, Droites, 4000 m, Aiguille d' Argentiére, 3907 m, a potom jeden za druhým končiare švajčiarskych Álp: Grand Combin, Weisshorn, Dent Blanche, Matterhorn, Monte Rosa a desiatky ostatných najvyšších. Severne v hlbke 3800 m sa červenejú strechy chamonískych hotelov a ligoce sa biela stuha Arvy. Na juh spadajú tisímetrové úbočia

do talianskeho údolia Val Veniso so strediskom Courmayeum, juhovýchodne v belasom opare leží severné Taliansko a čo sa rozprestiera medzi tým – slnečné údolia, tmavé rokliny, zelené svahy a ľadovcové pustatiny – to sa nedá slovom opísať, to sa musí vidieť.

Sedíme mlčky na širokom končiari Bieleho vrchu a pod nami leží celá Európa, vyčerpaná po strašnej vojne, mrvne, fyzicky aj hospodársky, s otáznikom neistej budúcnosti, s nedostatom porozumenia medzi svojimi národmi, Európa, tackajúca sa na ceste k lepšiemu zajtrajskú. Aké bezvýznamné a zbytočné sa zdajú všetky ľudské spory, hádky, boje, väsne a túžby z tejto výšky! Všetko, o čo sa tam dole zápasí, pominiť, ale Mont Blanc zostane, nedotknutý časom, stále rovnaký.

AIGUILLE VERTE, 4121 m

(24. 7. 1947 s Vladimírom Procházkom a Paulom Pariseym).

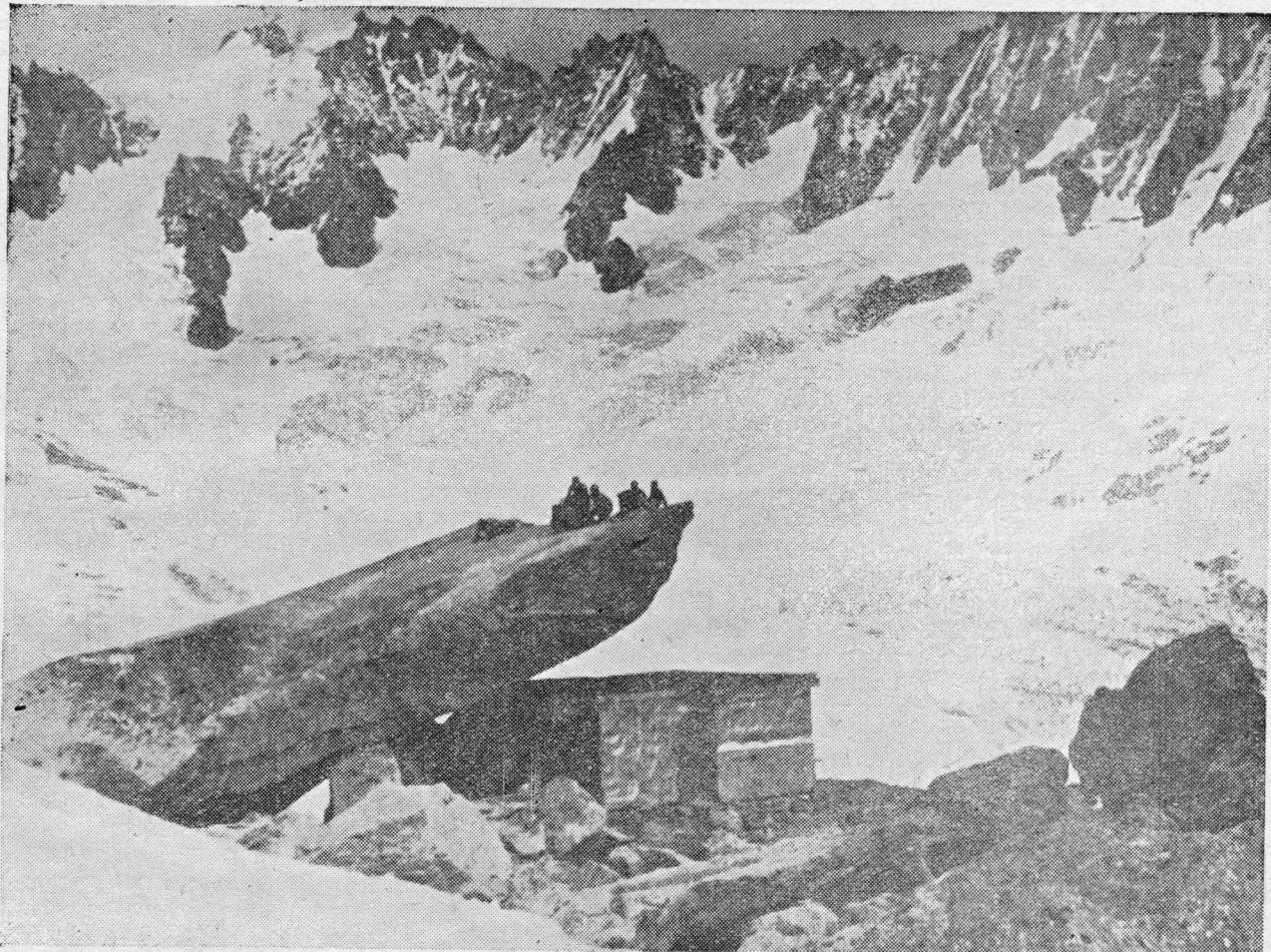
Dychtivý a napäť nedočkavosťou zoskakujem zo stúpadla vagóna zubačky na konečnej stanici Montenvers, 1909 m. Za mnou sa predierajú zástupom hlasne hovoriacich a gestikulujúcich výletníkov Vláďa a nás francúzsky priateľ Paul Parisey, horolezecký inštruktor Collège National des Ski et d'Alpinisme v Praz de Chamonix, kde sa koná medzinárodný sjezd výkonných horolezcov. Predvčerom sme sa s Vládom vrátili z Mont Blancu a po jednodennom odpočinku sa dnes vyberáme na druhú túru. Tak ako na Mont Blanc, aj dnes sme chceli ísť len sami, ale potom sme predsa neodlali ponuke mladého Francúza, ktorý prejavil

želanie poznať, ako sa Čechoslováci správajú na ľadovcoch, ktoré doma nemajú. Naše upozornenie, že sa pohybujeme v nezvyklom pre nás teréne, veľmi pomaly v porovnaní s tempom francúzskych horolezcov a že teda s nami veľa neužije, ho nevedelo odraťať a tak sa teda po strastiplnej ceste zubačkou, preplnenou ako zákon káže, ocitáme o pätnásť hodine na Montenversu a ponáhľame sa, aby sme sa čo najskôr dostali z dosahu hlučných „obdivovateľov“ velehor-ských krás.

Montenvers, ležiaci práve na rozhraní lesa a dolného konca ľadovca Mer de Glace, „ľadového mora“, je bránou do najväčšej a najvznešenejšej alpskej skupiny. Je styčným bodom medzi malou rodinou horolezcov a veľkým zástupom prostých výletníkov. Na tejto hranici sa stretávajú tí, ktorí zdolávajú najnebezpečnejšie steny a hrebene s tými, ktorí sa uspokojujú s prechodom Mer de Glace, aby sa na ňom posmýkali a dali sa vyfotografovať nad jednou z bezodných trhlín. Obe skupiny sa pozerajú na seba ľahostajne, ak nie nedôverčivo, ako ľudia, ktorí si celkom nerozumejú.

Ak starostlivejšie pozoruješ, uvidíš, ako ľahostajné oči niektorého z návštěvníkov, ktoré istotne videli pekný kúsok sveta, spozornejú a dlho pozerajú na strhujúci obraz. Hľadia nahor k Dru, Charmoz alebo ďalej do hrozivej steny Grandes Jorasses a nemôžu pochopíť, že sa nájdu blázni, ktorí zdolávajú tieto vrcholy. To sú tí, ktorí zostávajú na prahu raja a nikdy do neho nevkročia.

Coskoro sa dostávame na čelo dlhého zástupu, rovinujúceho sa po úzkom chodníku so zábradlím, vy-

Stará drevená chata Couverte a Ľadovec Talèfre.

tesanom čiastočne v kolmých skalných stenách Ponts a Echelets, a pri Angle, kde chodník opúšta skaly a vstupuje na ľadovec Mer de Glace, máme už hodný náskok. Ani sa mi nevidí, že idem na horolezeckú túru, tempo pripomína skôr preteky v chôdzi vo vysoko horskom teréne.

Vystupujeme na Mer de Glace, ľadovec s takou mohutnou rozlohou, že sa dá po ňom putovať celý deň bez toho, aby sa dosiahol jeho horný koniec. Dĺžka 15 kilometrov je štvrtým alpským ľadovcom po Alečskom, Fieškom a Unteraarskom vo Švajčiarsku, rozlohou 55,3 štvorcových kilometrov tretím po Alečskom a Gornerskom. Nechce sa ani veriť, že druhý „breh“ je vzdialenosť vyše 800 metrov. Po obidvoch stranach, na okrajoch ľadovca, vypínajú sa mohutné morénové valy, ktoré sprevádzajú tok ľadovca po celej dĺžke. Morény nie sú nič iné ako sutina, ktorá sa ako prach a úlomky kameňov rôznej veľkosti ulamuje z pevnnej skalnej hmoty, padá na ľadovec a ten ju nesie a „vezie“ do údolia.

Skutočnosť, že sa ľadovce pohybujú, bola známa učencom už v 18. storočí, ale nikto z nich sa ešte neopovážil vidieť v dlhej ceste ľadu z vrcholov alpských štítov až k hladine mora harmonický kolobeh vody a jej tuhnutia. Tak francúzsky bádateľ de Luc považuje r. 1770 ľadovcové trhliny za dielo vnútorného tepla zeme, lebo píše: „Topenie ľadovca od spodu nemôže byť všade po celom ľadovi rovnaké a preto sa asi časom stáva, že veľká časť ľadu sa nemôže ďalej udržať a náhle klesá. Za takéto prepadiiny možno pokladať nesmierne dlhé, široké a hlboké trhliny, ktoré nachádzame na niektorých ľadovcoch a ktoré vznikajú za strašného hrmutu“.

A predsa boli tito muži pri pohľade na biely oceán ľadovca práve takí otriasení ako my. Svet vrchov bol im cudzí ako nám polnočné slnko polárnych krajin alebo víriaci piesok púští. Vidime kriticky jednotlivosť a skúmame skalné zuby a veže, čiary hrebeňov, stupnice farieb, ktoré sa zoraďujú do obrazov, zatial' čo v očiach prvých mužov, ktorí prenikali do velehôr, spojovali sa všetky tieto mnohé veci do mohutného celku, ktorý nikto pred Saussurom nevedel rozčleniť. Mali ten istý temný pocit, aký má človek, keď prvý raz vidí more.

Aj na chodníku, prekračujúcim ľadovec, stretávame početné skupiny, zostupujúce na Montenvers, takže by sme na chatu Couvercle, dnešný náš cieľ, iste nezabludili. Kráčame okolo lievikových dier v ľadovci, hlbokých až 250 metrov, pomenovaných Moulins (mlyny), v ktorých s hukotom miernu vodu mnohých ľadovcových potokov, pripomínačce trochu náhony na mlyn. Ľad sa totiž na povrchu topí pod slnečnými lúčami a máme príležitosť preškakovať početné mláky a potôčky, ktoré rezko prúdia dole, netečú však všade v smere ľadovca, ale prispôsobujú sa ryhám na jeho povrchu. Odrazu sa však vode postaví do cesty trhlinu a potôčik sa ako veselý vodopád vrhá do temnej hľbky. Ak trhлина siaha až na dno ľadovca, pričom prirodzené napomáha hladavá sila vodopádu, naráža potom vodopád na dno rovnako prudko, ako vodný prúd v turbíne. Ak sa vode podarí strhnúť kameň, pohybuje ním roky, desaťročia, storočia v kruhu a vybrusuje ním steny jamy na dne skalného koryta ľadovca. Keď ľadovec ustúpi, takéto miesto sa odokryje a našim očiam sa objaví okrúhla hlboká diera, v ktorej leží skoro guľatý kameň. Skvelú ukážku týchto „ľadovcových hrncov“ možno vidieť v ľadovcovom múzeu Švajčiarskeho mesta Luzern. Je to veľkolepá prírodná pamiatka, ktorú po sebe zanechal ľadovec rieky Reussy, čo kedysi tiekla cez toto územie. Tu, uprostred mesta, si môžeme pohodlnie ukázať to, čo je ináč možné len v niekoľkých vysoko položených zaľadnených údoliach. Vidíme tu hladko

obrúsenú skalu, po ktorej sa pohyboval ľadovec, poznávame zreteľne ryhy a čiary v smere toku ľadovca a môžeme nahliadnuť do hlbokých ľadovcových hrncov, ktoré víriaca voda vymela pomaly sa zaoblujúcimi balvanmi. Najväčší ľadovcový hrniec je skoro 10 metrov hlboký a 8 metrov široký. Umelé zariadenie znázorňuje mechanizmus ľadového hrnca.

Necítime váhu plecniakov ani horúčavu, pretože sme celkom zaujati pozorovaním krás ľadovcového a skalného sveta. A je tu aj na čo pozerať! Vľavo i vpravo sa vypínajú žulové steny, ktoré sa končia zubatými hrebeňmi a ihlám podobnými vrcholmi a medzi nimi ležia úzke žľaby. V nich sú prilepené visiacie ľadovce, ktoré vyzerajú ako predpotopné netvory, vyliezajúce zo svojich jaskyň. Vedľa sme uprostred klasického priestoru, v ktorom rozvíjali svoju činnosť horolezeckí pionieri, akými boli Saussure, Bourrit, Balmat, Paccard, Forbes, Tyndall, Purtscheller, Whymper, Mummery a iní.

Konečne máme ľadovec za sebou a pred vstupom na strmu cestičku, vytesanú v stenách Egralets, sadáme si na polhodinový odpočinok a načiname zásoby, ktorími nás v les Praz na túry tak bohatoh zásobujú. Keď nám to priniesli v koší, Vláďa, ktorý sa nezlakne nijakého množstva jedla, vyhlásil: „Toto by nám v Tatrách stačilo na týždeň“. Ale žiaľ, nemôžeme si vziať to, na čo máme chuť, lebo poctivý inštruktor Parisey nedbá, že nie sme frekventantmi horolezeckej školy a vyťahuje z vrecka starostlivo zložený papierik s jedálnym lístkom, ktorý neúprosne nariaďuje, že na olovrant je chlieb, syr a paradajky, zatial' čo my by sme radšej mali čokoládu a hrušky. Čert nám bol Francúza dĺžny, na Mont Blancu sme si jedli, čo sme chceli. Po olovrance si nás Paul trochu udobruje dúškom vína, ktoré nesie v úľahdom koženom mechu, na ktorom je kovová nástrčka s úzkym otvorom. Pije sa hrozne smiešne: nástrčka sa neprikladá k ústam, ale mech sa drží na pol metra od nich, potom sa oboma rukami stlačí a do úst strieka tenký prúd červeného elixíru. Francúzi sú v tejto technike úžasní majstri a samozrejme ja a Vláďa sme netrafili, keď sme to prvý raz skúšali a mali sme víno všade v tvári, hlavne v nose, len nie na jazyku. Paul sa nám náramne chechtal, ale nie dlho: aby sme nadobudli, rovnakú zručnosť ako on, domáhali sme sa čo najčastejšieho tréningu.

Chodník zdoláva skaly Egralets pomocou mnohých skôb a vytesaných stupov, čím sa ináč dosť namáhavý výstup k horným trávnatým svahom veľmi uľahčuje. Konečne sa nad nami objavuje kamenná chata Couvercle, 2698 m, a je šesť hodín večer, keď prekračujeme jej prah. Je priestorná, ale tak preplnená, že sa s ťažkosťou predierame k stolu, kde nám uvoľňujú trocha miesta frekventanti horolezeckej školy v Praz, ktorí sa k nám ihned hľásia. Všade prúdi hlučný hovor, ktorý prestáva na chvíľu len vtedy, keď sa na stoloch objavia plné taniere a misy.

Po večeri sme si išli obzrieť okolie. Neďaleko novej chaty stojí pod obrovskou žulovou platňou stará drevená chata. Ak vystúpiš na kamennú dosku, chata pod tebou celkom zmizne. Miesto, kde stoja obidve chaty, je azda najkrajšie v celej montblanskej skupine. Nedáleko je slávna Jardin de Talèfre, skalný ostrov uprostred ľadovca. V júli a auguuste vyviera z jeho skál prameň, ktorého okolie hýri v tú dobu nádhernými horskými kvetmi a predstavuje tak ideálnu botanickú záhradu.

Pri našich nohách sa spájajú dve veľké ľadové rieky: ľadovec Leschaux, do ktorého spadá z pravej strany dvesto metrov vysokým ľadovcovým zlomom ľadovec Talèfre, vlieva sa do ľadovca Géant, ktorý sa tak stáva ľadovcom Mer de Glace. Oba ľadovce sprevádzajú mohutné postranné morény a je zaujímavé

pozorovať, ako sa vnútorné postranné morény obidvoch ľadovcov uvoľňujú od skál a nerušene putujú ďalej na povrchu ľadovca Mer de Glace a spájajú sa do jednej mohutnej stredovej morény. Tá nám tiež dokazuje, že sa pri sútoku dvoch ľadovcov ľadové masy nemiešajú ako vody pri sútoku dvoch riek, ale že tečú nerušene vedľa seba, oddelené aj zvonku novou strednou morénou.

Úzke obláčky, ktoré zvoľna plávajú asi v polovici čiernych severných zrázov Grandes Jorasses, sa s príbúdajúcim večerným chladom rozpúštajú na tenké závoje hmly, hebké ako dych, ktorý pomaly celkom mizne. Cítim v chrbe chladný horský tieň Aiguille du Moine, ktorý ma nečakane prepadá a tíško mrazí. Zrak voľne klže po jasne osvetlených kopulách a vrcholkoch v pozadí ľadovca Géant, zatialčo my sedíme v polotme na skale, vyhriatej cez deň slnkom a dosiaľ prijemne teplej.

Je desať hodín večer, keď sa vyzúvame v jedálni, z polovice už práznej a v pančuchách a s topánkami v rukách stúpame na prvé poschodie, kde v spoločnej spálni, už plne obsadenej, nájdeme ešte dve miesta. Nespalí sme však všbec, lebo sme ležali natlačení ako haringy na boku a pri každej zmene polohy jedného nočľažníka musela sa obrátiť celá priča.

Budiček o jednej v noci – to je predsa trochu veľa i pre starého „horškého vlka“. V matnom svetle petrolejovky na stole jedálne sotva vidím rozospatými očami na šnurovanie topánok a viečka mi tlačí akési oloveň závažie. Ale o chvíľu pocit chlapskej povinnosti víťazí nad nechutou, vyvolanou takým včasnym vstávaním, a ja sa zmierňujem s osudem a mechanicky sa pripravujem na túru. Nie sme však jedini ranní vtáci, jedáleň sa chytre plní ostatnými horolezcami. Ešte v chate zapaľujem skladací lampáš a o druhej vychádzia naša trojka do hviezdnatej noci. Je prenikavá zima a z hrebeňa Moine prúdi čerstvý vietor. Chvíľu stúpame kamenistým chodníčkom a potom už vstupujeme na ľadovec Talèfre a sledujúc zubatú stupu, ktorú včera zanechali iní horolezci, ideme rovno hore pod južné zrázy Aiguille Verte, na ktorú chceme vystúpiť Whymperovým kuloárom. Keď sa obzriem, spozorujem pod nami na ľadovci Talèfre a vľavo na ľadovci Leschaux niekoľko svetiel nastupujúcich lezeckých družstiev. Zdá sa, akoby sa svätojánske mušky šinuli po stuhnutom jazere. Obchádzame mnoho trhlín a o pol štvrtnej stojíme pod dlhým snehovým žľabom, ktorý viedie na hrebeň medzi Verte a Grande Rocheuse. Týmto žľabom, nebezpečným pre padajúce kamene a laviny, vystúpil po prvý raz r. 1865 Anglický Edward Whymper, po ktorom je aj pomenovaný. Čakáme kým začne brieždiť. Lampáš, zavesený na zapichnutom čakane, slabо osvetľuje najblížšie okolie, v jeho blikotavom svetle sa ligece ľadovec a poskakujuť fantastické tiene našich postáv. Nad nami bliká svetielko skupiny, ktorá vstala skôr, aby bola v žľabe prvá, kým ožije smrtonosnými kamennými a ľadovými poslami.

O štvrtej hodine si pripevňujeme mačky, naväzujeme sa a nastupujeme do žľabu. Hned spočiatku prekonávame tažkú previsnutú stenu príhornej ľadovcovej trhliny. Podarí sa mi ju obísť traverzom vľavo, po zmrznutom zvyšku laviny, ktorá spadla do trhliny a siaha asi dva metre pod jej horný okraj, na ktorý sa pomerne ľahko vytiahnem. Potom po novom snehu, čiastočne po ľade, v ktorom musíme občas vyseknúť stup, kráčame hore. Sval v žľabe má podľa Vallotovho sprievodcu sklon 45 až 48 stupňov. Medzitým ustupuje noc rodiaciemu sa dňu, ľadovec Talèfre klesá stále hlbsie a ani nespozorujeme, že končiar Verte a ostatných štitov sa už kúpajú v žiare ranného slnka. Dobre sa nám stúpa, mačky nás spoľahlivo držia, zdá sa, že

všetko je v najlepšom poriadku, keď zrazu začnú okolo nas hvízdať kamenné salvy. To skupina nad nami vstúpila už do skál, ktoré lemujú pravú stranu žľabu, a teraz nám posielajú kamenné pozdravy. Aj my odbocujeme rýchle vpravo na skaly, v ktorých hľadáme ochranu, ale i sem padajú väčšie alebo menšie ulomky. Máme už dve tretiny žľabu za sebou, ale tým nad nami bude ešte hodinu trvať, kým vystúpia do sedla a nám sa nechce tak dlho čakať. Rozhodujeme sa teda pretraverzovali žľab dolava a po snehových poliacach medzi skalami pustiť sa priamo na vrchol. Traverz kuloáru sa nám šťastne podarí za stáleho ostreľovania kamennou palbou a potom sme už v bezpečí. To už do južného svahu, ktorým vystupujeme, praží slnko, ktorého lúče a takmer žiadon spánok dokonávajú na nás svoje dielo: citime sa ako muchy v mede a vlečieme sa, Fariseya nevynímajúc, ako slimáci. Vstup na snehový vrcholový hrebeň nás prebúdza z letargie, nálada stúpa úmerne s blížiacim sa vrcholom Aiguille Verte, ktorý dosahujeme o deviatej po sedemhodinovom výstupe z chaty. Dvadsaťminútové meškanie ide na účet zdržania pod skalami Grande Rocheuse, ktoré zavinil padajúce kamene a zmena smeru výstupu. Trojity stisk rúk a potom už radi zhadzujeme plecniaky a sadáme na plochej snehovej streche končiara k zaslúženému odpočinku.

Deň je nádherný, čistý, žiariace slnko stojí nad horškým majestátom a zalieva ho oslnjujúcim svetlom. Ani tmavé okuliare nemôžu stímiť všetku tú záplavu svetla. Zo začiatku nestáčime vnímať podrobnosti horskej panorámy, je tu toľko hrebeňov, veží, ľadom sa blyštiacich končiarov a belostných ľadovcových riek väčších i menších. Hlboko, veľmi hlboko dole ostali ľadovce Talèfre a Argentiére. Veľké trhliny na nich vyzerajú odľialo len ako úzke čiarky. Na severovýchode a východe ohraničujú rámec ľadovca Argentiére strmé skalné a ľadové rebrá, firnové žľaby a široké ľadové plochy stien Aiguille du Chardonnet, Aiguille d'Argentiére, Tour Noire, Mont Dolent a Aiguille de Triolet. Od tohto posledného štítu stúpa k nám mohutné cimburie, v ktorom sú najvýznamnejšie ľadové veže Courtes, Droites, Aiguille du Jardin a Grande Rocheuse, nášmu vrcholu najbližši. A priam pod nami objavujeme Aiguille du Dru, na ktorú mieni Vláďa tiež vystúpiť. Vedľa to bolo hanbou nevystúpiť aspoň na jednu z povestných chamonískych ihál, z ktorých Grands Charmoz obracajú k nám svoju známu severnú stenu, pri prestrepe ktorej strávili Nemci Welzenbach a Merkl päť dní a päť noci v snehovej búrke. Zubatá hradba Aiguilles sa ostro vrezáva do oblohy, belasej ako najkrajší belasí horec. A priamo na juhu Grandes Jorasses s ľadom opancierovanou severnou stenou! Táto dva kilometre široká ľadovcová-skalná stena klesá od štyroch končiarov Grandes Jorasses zrázmi priebernej výšky 1200 m. Stena dlho vzrušovala srdcia i myse všetkých horolezcov, ktorí sa pokúšali rozlúštiť „posledné veľké problém“ Álp, až sa v dňoch 4.–6. augusta 1938 podarilo talianskemu družstvu R. Cassin, L. Esposito a U. Tizzoni zdolať pilier, spadajúci z najvyššieho končiara Point Walker, 4208 m, keď boli pričutné stráviť tretí bivuak na končiari. V roku 1946 podnikli dve francúzske dvojky výstup len s jedným bivuakom a v r. 1947 bola už stena zlezená bez bivuaku. Napravo od Grandes Jorasses pretína obzor charakteristická pyramída Aiguille du Géant a celej tejto horskej kráse dominuje vznešená kopula Mont Blanu, taká ideálne biela, s dokonalými líniemi svojho obrysu, ozajstná „biela symfónia“, ako ju pomenoval vo svojej básni Théophile Gautier. Kopula tohto horského dómu akoby spočívala na gotických pilieroch skalných stien Mont Maudit a Mont Blanc du Tacul.

Nechce sa mi veriť, že som predvčerom stál s Vládom na jeho vrchole a myslím, že jeho obraz, ako som ho videl z Aiguille Verte, nikdy nezabudnem.

Nerád sa lúčim s končiarom, keď o pol jedenástej dáva Parisey návrh na zostup. Vedel by som tu sedieť do noci a mlčky pozerat a snívať.

Zostupujeme juhozápadným hrebeňom. Vláda viedie, Parisey ide posledný a ja v prostredku. Vláda i Parisey idú s mačkami, často i po skale, ja som ich dal dole a spolieham sa na tricouny, ktorími mám podbité svoje topánky, pretože sneh od poludňajšieho slnka dostačne zmäkol.

Hrebeň poskytuje obvyklú zábavu: preliezanie veží alebo ich obchádzanie, traverzovanie snehových polí, zostupy v žľaboch a znova výstupy na hrebeň, až po niekoľkých hodinách prestane byť takéto lezenie zaujímavé. Už sme aj dosť unavení, ideme pomaly a zdá sa nám, že dnes už nedokončíme – ako sme pôvodne plánovali – celý hrebeň až na Èeveque, 3469 m. Keď sa nám za Cardinalom, 3642 m, podarí náhodou objaviť v jednom žľabe čosi trochu podobné chodníku, odvážujeme sa z lana a púšťame sa dolu v nádeji, že sa tadiaľ dostaneme na ľadovec Talèfre. Žľab je strmy a je v nôm hromada sutiny, takže musíme zostupovať tesne vedľa seba, aby sme nezahdzovali na seba kamene. Parisey tento žľab vôbec nepozná, ideme teda naslepo, ale máme šťastie: po hodinovom zostupe sa dostávame zo skál. Pri prechode na ľadovec musíme ešte prejsť prihornú trhlinu, cez ktorú sa dostávame tak, že zostúpime niekolko metrov do trhliny a po zrútenom snehovom moste a úzkom ľadovom hrebienku vystupujeme na druhú stranu. Na ľadovci môžeme sa rýchlejšie pohybovať, pretože v tejto časti, pod stenami Aiguille du Moine, je ľadovec bez trhlín. O piatej hodine večer sm v chate Couvercle, pol hodiny odpočítavame a opäť rýchlo pokračujeme v zostupe na Montever, kde príde o pol ôsmej večer. Telefonujeme do Collège v Praz, že sa vraciame, aby sa o nás nestrachovali, vypíjeme po páhari francúzskeho piva, ktoré si však nezaslúži toto meno, a pretože už zubačka ne-premáva, neostáva iné ako dokončiť i poslednú etapu pešo. Za hodinu sa nám to podarí a o dvadsiatej hodine tridsiatich minútach sadáme v Collège k večeri. Horúca a studená sprcha odoženie únavu a o dvadsiatej-druhej hodine sme konečne v našej izbe, keď sme boli takmer dvadsať hodín na nohách.

Keď zhasnem svetlo, pristúpim k otvorenému oknu a pozérám do mesačnej noci. Z nesmiernej výšky hľadí vznešená Verte vo svojom ligotavom hermelínovom plášti na ľudského tvora, ktorému dnes dožičila vystúpiť na svoje ľadové temá a prežiť niekoľko hodín horského šťastia, aby potom mohol hovorit s básnikom Otakaram Březinom:

„Já ohromiou mluvu němoty chápal,
co kámen svou tíži, co hvězda svým leskem,
co hora svým strméním hlásá, já chápal.“

JUŽNÁ STENA AIGUILLE DU PETIT DRU, 3733 m

(25. 7. 1947 s Vládom Procházkom)

Puknutý, prenikavý hlas starého budíka prereže husté ticho chaty Charlet, 2841 m, ležiacej na skalnom výbežku hladkých stien, cez ktoré kedysi stekal ľadovec Charpoua. Sú tri hodiny po polnoci. S námahou sa vyslobodzujem z nepohodlného zovretia dvoch noclažníkov vedľa mňa: Vláďovo na jednej strane a mladého francúzskeho horolezca s bujnými fúzami na strane druhej. V noci som sotva zažmúril oči. V tažkom ovzduší preplnenej chaty, plnej zápacu z liehovýčok a benzínových varičov, dymu a hluku nových a nových

hostí, ktorí sa trúsili do chaty aj neskoro po polnoci, skutočne sa nedalo spať. Neobhospodáraná chata, schopná pojať najviac dvanásť ľudí, poskytla dnešnú noc prístrešie viac ako dvojnásobnému počtu noclažníkov.

Som skoro rád, že sa moje utrpenie na drevenej priči, pripomínačnej povestné Matajovo lôžko, skončilo. Je však otázne, či po takto biedne strávenej noci budeme v potrebnnej telesnej kondícii. Viečka sú tažké, nevyspaté oči pália, porušené zažívanie stahuje hrdlo. Opatrne sa spúštam dolu z prvého poschodia priči a pozorujem, ako sa aj ostatné postavy matožne zdvihajú zo svojich brlohov, pretierajú si oči a zrejme s malým nadšením sa odhodlávajú k najťažšiemu začiatku celej túry – k zmene ležiacej polohy na polohu stojacu a chodiacu. Aj Vláda sa s menšími tažkostami dostał dole a teraz sa snaží nájsť svoje topánky pri trasľavom svetle jedinej sviečky, ktorú zastrčil do hrdla prázdnej fláše od liehu. Celý priestor jedinej miestnosti chaty je doslova nabity nielen ľuďmi, ale aj ich horolezeckým výstrojom a zásobami jedla. V pestrom neporiadku kopia sa na dlážke laná, čakany, topánky, nepremokavé vetrovky, pančuchy, gamaše, plechovky s benzínom a liehom okolo metrovej plechovej putne, v ktorej sa prináša voda z ľadovcového potoka, vzdialeného desať minút od chaty, na dvoch stoloch medzi varičmi a príbormi sa kopia stohy rôznych zásob, od dlhých, tenkých bochníkov francúzskeho chleba až po makaróny a sardinky, hromady jedál, ktoré zrejme ukazujú na množstvo energie, spotrebované na túrach.

Topánky sme šťastliво našli, vďaka našej predvídanosti včera večer, keď sme ich v predtuche raného zmätka zviazali a zastrčili do plecniakov. Potom, obutí a oblečení, môžeme sa s pôžitkom venovať ránjakám, ktoré pozostávajú z ohriatej kávy, minulý večer uvarenej a dnes len obielenej sušeným mliekom a z iných rôznych chodov. Okolo sa potkýnajú, dohadujú a štebocú Francúzi. Ich kvetnatej reči, rýchlej ako horský vodopád, nerozumiem ani slova a keby neboli so mnou Vláda, ktorý sa po francúzsky dohovorí, neviem, čo by som si tu počal.

Potrebný výstroj na túru sme si pripravili už večer do jedného plecniaka, druhý so všetkým, čo nebudem potrebovať, odkladáme na priču. Beriem plecniak, Vláda obe laná a sú tri hodiny štyridsať päť minút, keď opatrne po kamenných hladkých schodoch – včera sa mi na nich zviezli okuté topánky – zostupujeme do tiej júlovej noci.

Studené, chvejúce sa hviezdy ligocú sa na tmavom kúsku neba, ktoré z troch strán ohraničuje vysoká, ešte tmavšia hradba úzase strmých štítov, že mám pocit, akoby sa táto masa žuly a ľadu mala v najblíšom okamihu zrútiť. Ako z hľbokej studne vidieť, len kúsok oblohy, jagajúcej sa ako v mrázivej zimnej noci. Na končiaroch musí byť zima, možno, že tam tiež fičí vietor. Tu v doline je úplne bezvetrie a iba občas prenikne z hľbky pod nami šum neviditeľného potoka. Ticho horského sveta poruší len niekedy rachot kamennej lavíny kdeši v žľabe Aiguille Verte. Dva kroky predo mnou vrhá Vláďov lampáš slabé svetlo na sotva znamená cestičku, vedúcu po hrebeni skalného výbežku, ktorý sa odvážne vrezáva do stuhnuteho tepla ľadovca Charpoua.

Tieto včasné hodiny sú vždy najkrajšími chvíľami horolezeckej túry. Pred nami, dosiaľ ešte neviditeľný, leží náš ciel: Aiguille du Dru, imponantý skalný ihlan, ktorého dva vrcholy sa vypínajú do výšky 3733 a 3754 m, pravzor skalných veží, vyžadujúcich úctu horolezcov. Po oboch stranách v ľadovci Charpoua, ktorý viac tušíme ako vidíme, ozýva sa rachot, akoby jeho ľadové seraky ožili práve v tuto nočnú hodinu a na kameni niekedy zaškrípe klinec Vláďových topánok, až

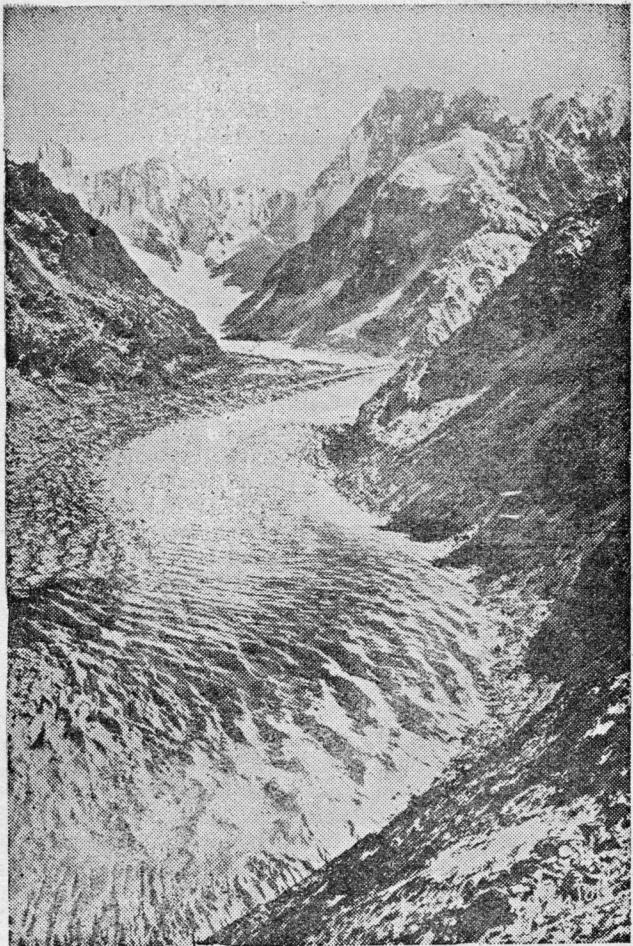
sa zaiskri, prípadne zazvoní jasným tónom hrot čaka-na. K tomu pristupuje neistota, či sa nám túra podarí, a toto napätie vyvoláva náladu, ktorá sa vázne a tíško zmocňuje môjho srdca a ktorú nevie vysvetliť žiadne iné prostredie než práve veľhory.

Skala sa končí a sme na ľadovci. Vláďa postaví lampáš na balvan a pri jeho skromnom svetle pripomíname si na topánky mačky. Medzitým sa k nám približujú lampáše ďalších družstiev ako bludičky, ktorých cieľom je tiež Dru. Mlčky nás predchádzajú, pretože Francúzi idú už z chaty s mačkami na nohách. Francúzske mačky sú z veľmi tvrdého materiálu, ich špice majú tvar trojuholníkových čepeli a sú kratšie ako naše. Francúzi sú zvyknutí chodiť v nich i po skale a tak v zmiešanom teréne, kde sa strieda skala s ľadom, ušetria čas, keď sa nemusia stále prezúvať. Je samozrejme, že mačky po každej takejto ture treba naostríť.

Dve skupiny nechávame predísť, navážujeme sa na jedno lano a pokračujeme vo výstupe po ľadovci, ktorého povrch v noci riadne stvrdol, a tak s mačkami rýchle získavame na výške. Spočiatku je ľadovec pomere súvislý, len tu a tam opatrnne prechádzame po snehových mostoch úzkych trhlín, ale čím vyššie, tým je ľadovec rozpukanejší a o chvíľu sa nachádzame uprostred rozsiahlych trhlín. Nad nimi sa vypínajú niekoľko metrov vysoké ľadové veže, často nebezpečne naklonené. Medzitým hviezdy zbledli a v ružovom svetle prebúdzajúceho sa dňa vidíme, že mnohý z týchto serakov nemá ďaleko od prevrátenia. So zvýšenou pozornosťou sa prepletáme ľadovcovým zlomom po úzkych, exponovaných ľadových hrebienkoch, po stranach ktorých otvárajú hladný pažerák bezodné hlbiny temných trhlín, traverzujeme doľava pod hladkými stenami ľadových veží a tu a tam použijeme čakan a vysekávame stup v strmom ľade, kde sa nám mačky nemôžu zachytit. Pri plnom dennom svetle už vidíme krásu celého okolia. Okolo sa dvihajú rozbrázdene steny Aiguille du Dru, Sans Nom, 3977 m, P. Petigax, 3982 m, P. Croux, 4023 m, Verte, 4121 m, zubatý hrebeň Cardinai, 3642 m, Èveque, 3469 m, Nonne, 3340 m, Moine, 3412 m. Pyšné končiare vyzliekli snehové šaty, z ktorých zostali len úzke pruhy v strmých žľaboch. Ich štíhle formy sa ostro črtajú na bezoblačnom belasom nebi. Všade je ticho, majestátne vznešené ticho. Vyzerá to, akoby sa za nami prepadli všetky mosty do doliny, akoby sa divný sen náhle stal skutočnosťou.

Oblúkom sprava doľava traverzujeme záver ľadovca Charpoua, až opäť dosiahneme skál južného svahu Dru. Na skalnej polici objavujeme mačky a čakany našich predchodcov, pretože od tohto miesta ich horolezci nepotrebuju. Aj my ich odkladáme k ostatným a nastupujeme do vlastného lezenia v skale. Výstup južnou stenou Aiguille du Dru sa začína.

Spočiatku sledujeme stopy, ktoré na úzkych rímsach a policiach zanechali topánky horolezcov, stúpame šikmo hore doľava tak dlho, až sa nám stopy stratia v žabe juhozápadného hrebeňa Dru. Pokračujeme ďalej týmto žľabom, prekonávame mnohé stupne, pokryté sutinou, ktorá sa nám pod nohami aj pri najväčšej opatrnosti dáva do pohybu. Taháme sa úzkymi a mokrými komínmi a prekračujeme pásy tvrdého snehu. Lezieme súčasne, pretože terén dosiaľ nevyžaduje istenie. Pri zliezaní jedného z ľahších miest ozve sa nad nami rachot kamenia a okolo hláv nám fičia prí poslovia neštastia. Skok ku skale a inštiktívne si prehadzujem pleciak nad hlavu, aby som si ju chránil pred skalami. Na neštastie jedno z vonkajších vrecák pleciaka nebolo zapäte a tak Vallotov „Sprivedca“ vyletí a zmizne nenávratne v hlb-

Pod nami sa vinie biely pás ľadovca Mer de Glace okolo bokov pre-mnohých štítov . . .

ke. I tak môj skok do bezpečia neboli dosť rýchly: jeden z kamienkov ma zranil na čele a v okamihu mám tvár zaliatu krvou. Terén je veľmi nebezpečný pre padajúce kamene, ktoré iste strhla niektorá z dvoch skupín pred nami. Kamenné lavíny sú častým zjavom tohto leta. V zime 1946-47 napadlo mälo snehu, leto prišlo preto skoro a trvalé teplo v júli a auguste zba-vilo mnohé steny snehu a ľadu, ktorý ich v normálnom lete obvykle prikrýva. Sneh, ktorý hľavne v západných Alpách vždy i v lete prikrýva čistý ľad a do-voľuje horolezcom rýchly postup s mačkami na nohách bez vysekávania stupov, zmizol tohto leta úplne. A keď predsa na niektorých miestach sneh ostal, jeho spojitosť s ľadom je dosť pochybná, ľahko sa na hladkej ľadovej podložke trhá a tvorí aj lavíny. Na obnažených skalách sa objavilo veľa sutin a voľných kameňov, ktoré inokedy zakrýval sneh, a tak v skupine Mont Blancu hrmelia vo dne i v noci kamenné lavíny, často v miestach, kde sa predtým nevyskytovali.

Po takomto zoznámení s padajúcimi kameňmi zrýchľujeme tempo výstupu, aby sme sa čo najskôr dostali z nebezpečného pásma, a skoro sa dostávame na juhozápadný hrebeň, kde si zhlboka vydýchneme. Prezúvame sa do lezeckých topánok – ja do gúmových trampiek a Vláďa do manšoniek – a okované topánky ukladáme do skalnej dutiny. Pohľad z hrebeňa je jedinečný: pod nami sa vinie biely pás ľadovca Mer de Glace okolo bokov mnohých štítov. Takmer na dosah ruky pred nami sa vypínajú do jasnej oblohy bez jediného mráčku ostré siluety chamonískych veží a hlboko pod nami

sa prepletá medzi červenými strechami hotelov a domčekov Chamonix biela stuha rieky Arvy. Tesne pred nami sa týči 400 m vysoká južná stena vrcholovej pyramídy, v ktorej pôjde nás ďalší výstup a vedľa vľavo jediná celistvá zliatina hladkých, previsnutých skalných platní, len málokde pretatá trhlinou – to je západná stena Petit Dru.

Ale čas beží a pozerať sa na vrchol nedostane me. Dnes ide ako prvý Vláďa, ja nesiem plecniak. Krátky hrebeň nás čoskoro privádza do vlastnej steny, tak isto vytvorenjej veľkými, skoro kolmými platňami, medzi nimi však vedú mnohé zárezы a komínky, ktorými budeme vystupovať k vrcholu. Najväčším problémom však je nájsť v tejto splete komínov ten pravý a po ňom zase všetky ďalšie, aby sme udržali správny smer. Na začiatku sa nám zdá, že ideme dobre, ale vyššie prichádzame do niekoľkých tažších miest, z ktorých sa Vláda vždy šťastne dostane vďaka svojej technickej zdatnosti. Ja s plecniakom som na tom horšie. Po takýchto úsekoch som poriadne spotený. V jednom plytkom mokrom komíne sa Vláda dostane do kriticej situácie – vo veľmi labilnej polohe je prinútený zatfct dve skoby. Najprv si myslíme, že sme sa odchylili od správneho smeru, ale objavenie starej skoby nás presvedčuje, že tadiaľto už musel niekto vystupovať. Pomaly a opatrne sa kamarát šinie cez nebezpečné miesto a so zatajeným dychom sledujem jeho odvážny výkon. Vláda je starý „skalák“ s bohatými skúsenosťami z Prachovských skál a tak sa mu predsa podarí zdolať exponovaný úsek, nad ktorým má dobré miesto na istenie. Jeho manšonky držia spoloahlivo aj na mokrej skale a majú zásluhu na úspešnom prekonaní tažkého miesta. Teraz je rad na mne a neviem si predstaviť, ako vyleziem s plecniakom. Gumové podošvy trampiek sa šmykajú na mokrej skale a keď vytíkam druhú skobu, nemám od pádu ďaleko. Po dĺhych minútach námahy, ktoré sa mi zdajú večnosťou, podarí sa mi ju vytíct z puklinky a potom s vypätím posledných sôl sa dostávam cez previs. Chvíľu ostávam ležať na úzkej rímskej, kym nabieriem dych. Vláda mi s uznaním dopriava čas, aby som sa späťať a iba potom pokračujeme vo výstupe. Komínky sa striedajú s úzkymi rímsami a ostrými hrannami. Technické tažkosti sú maličkostami s priam vraždeným účinkom slnka na naše úbohé telá.

O pol jednej odpoludnia stojíme napokon na konciari Aiguille du Petit Dru, 3733 m. Hlad a smäď hosieme niekoľkými štvavnátnymi slivkami a hruškami. Únavu sa pomaly stráca a naše oči i mysel' upútava vyhliadka. Je nádherná, hoci nemôžeme povedať, že ide do diaľky, lebo oveľa vyššie končiare ako Dru ohraňujú obzor. Dru sa vypína na hranici dvoch svetov a to dáva vyhliadke zvláštny pôvab a ohromujúci kontrast, aký sme sotva inde videli. Na juhu sa objavuje panoráma horského sveta od Aiguille de Triolet, 3874 m, cez pohraničný hrebeň francúzsко-taliansky, tvorený štítmi Talèfre, 3730 m, Leschaux, 3758 m, úžasná, sklučujúcim dojmom pôsobiaca severná stena Grandes Jorasses, 4206 m, štíhlý, skalnatý Zub Dent du Géant, 4014 m, a na juhozápade tróni v oslnjujúcom firnovom hermelíne vznešený kráľ Álp, Mont Blanc, 4810 m, so svojimi dvoranmi M. Maudit a Mont Blanc du Tacul. Z ich bokov steká obrovský prúd ľadovca Mer de Glace, 15 km dlhý a široký až 1 km. A teraz sa obráťme na sever! Pod našimi nohami hrozivo spadá 800 m vysoká severná stena Petit Dru, jeden z najslávnejších zrázov celých Álp, na ktorý sa mnoho razy útočilo a ktorý si vyžiadal nejeden ľudský život. Prvýkrát nad nim zvítazili po dvojdňovom boji Francúzi Pierre Allain a Raymond Leininger až 31. 7. a 1. 8. 1935. To, že táto stena vzdorovala tak dlho náporu najlepších ho-

rolezcov všetkých alpských národov, svedčí o jej miromiadnych technických tažkostach. Aj v nasledujúcich rokoch 1936 a 1937 sa výstup opakoval každý rok len raz a vždy v dvoch dňoch. Iba po druhej svetovej vojne sa stala túra módnou a dnes ju podnikajú obvykle za deň. Prvý raz bola stena zlezená za deň r. 1945, r. 1946 už len za deväť hodín a posledný rekord získala francúzska dvojica r. 1947 časom päť hodín tridsať minút.

Chceli by sme dlhšie užiť úchvatný výhľad, ale neúprosný čas nás nútí k zostupu. Je štrnásť hodín tridsať minút, keď začíname prvé z trinástich zlanovaní južnej steny, ktorou sme vystúpili. Dĺžka jednotlivých zlanovaní je 20-30 metrov, na mnohých miestach sa spúšťame popri vodopádoch, v ktorých dodávame telu vlahu, ktorú vypotilo, ale naše laná tým trpia, sú mokré a práca s nimi je pri takej dĺžke zlanovacích úsekov tažká. Nielenže sa stvrdenuté laná zarezávajú do tela, ale aj ich stahovanie vyžaduje značnú silu a obratnosť. Rozodrané brušká prstov, prichádzajúce teraz do styku s ľadovou vodou i snehom na policiach, ktoré pri zostupe prekračujeme, pálčivo bolia. Hlbka pod nami je však stále menšia a konečne pristávame na úpatí steny. Je šestnásť hodín tridsať minút. Odvážujeme sa a rýchlo zbiehame po hrebeni k našim topánkom, do ktorých sa prezúva iba Vláďa, ktorý za jediný dnešný výstup celkom rozodral podošvy manšoniek. Ešte nás čaká zostup dolnej časti steny s hladkými platňami a s hromadami sutiny na rímsach a preto ostávam v trampkách. Vyhýbame sa nebezpečnému žľabu z ranného výstupu a zostupujeme šikmo od neho vľavo cez mnohé stupne, z ktorých nám niektoré pripravia ešte veľa horúcich chvíľ. Konečne sme o devätnástej hodine vonku zo steny pri mačkách a čakanoch, ktoré tu zostali posledné. Všetky ostatné družstvá z Dru sú už preč a posledné z nich vidíme prechádzať ľadovcový zlom. Čo sa da robiť, sme pomali, zaostávame za francúzskymi horolezcam, ktorých zásadnou charakteristikou vlastnosťou je veľká rýchlosť, samozrejme na úkor bezpečného istenia. Francúzi na túraci tažkosti štvrtého stupňa, sa vôbec neistia alebo používajú iba tzv. „letmeho“ istenia, keď lezci držia lano v ruke a lezú súčasne, vlastne doslovne letia. Následky toho sú pravda, mnohé smrteleňne nešťastia, lebo aj na ľahších úsekoch lezec často skízne alebo ho zasiahne padajúci kameň a v takom prípade pri „letmom“ istení tažko sa zabráni katastrofe. My sme sa už s nedostatom rýchlosťi zmierili, lebo nedostatok tréningu – som v Alpách po desiatich rokoch druhý raz a Vláďa iba prvý raz – je dostatočný ospravedlním. Veď v našich Vysokých Tatrách vieme tiež rýchle liezť.

Pretože nás ešte čaká ľadovec, prieprevujeme si mačky a potom sa ponáhľame, aby sme malí nebezpečný prechod ľadovcového zlomu za sebou. Slnko už zmizlo za Aiguille du Midi, údolia a ľadovce sú zasťaté modravým tieňom, iba najvyššie ľadové končiare ešte horia poslednými faklami dňa. Hlboko v údoli, kde je už dosť tempo, mocný prúd ľadovca Mer de Glace vyzerá ako odpočívajúci oblak. Od ľadových polí nad nami sa odlepil tenký prúžok bielej hmly a stúpa pozdĺž skalných stien hore, zafarbuje sa na tmavočerveno a podobá sa dymu kandidla. Pomaly zhasínajú svetlá na vrcholoch, ktoré sa prikryvajú závodom.

Aj seraky a trhliny ľadovcového zlomu máme šťastivo za sebou, lebo tentoraz, poháňaní blížiacim sa večerom, ideme dosť rýchlo a – nenaviazaní. Vláďa prevzal pri zostupe plecniak a ja nesiem obidve mokré stočené laná, podobajúce sa drôtu, pretože s večerným poklesom teploty mrznú a tvrdnú stále viac. Teraz je pod nami len strmý svah, tu i tam prerušený úzkymi trhlinami, cez ktoré vedú spoľahlivé snehové

mostíky. Chodník po ľadovci je dobre viditeľný, ved dnes po ňom prešlo veľa ľudí. Zostupujem po ňom prvý v ešte dosť mäkkom snehu a bližím sa k tmavšiemu pruhu ľadovca, mierne prehĺbenému, ktorý označuje trhlinu preklenutú snehovým mostom. Spomaľujem krok, opatrne kladiem nohy do vyšliapaných stôp, preňam práve váhu tela na ľavú nohu, keď naraz sneh podo mnou povoľuje, robím rýchly krok pravou nohou, aby som sa dostal na spásny protiľahlý breh trhliny, ale aj tá stúpi už do prázdnna a beznádejne sa prepadávam do neznáma. Cítim ešte za krkom a vetrovkou neprijemne mokrý sneh, ktorý som pri páde strhol a potom – i keď sa všetko odohráva v zlomku sekundy – preletia mi hlavou ako elektrická iskra tri myšlienky: mám na sebe obe laná a Vláďa mi nemôže pomôcť dostať sa z trhliny; ako hlboko asi spadnem; a toto že je teda koniec. Neočakávaný, smutný koniec, ktorý som si i pri najtriezvejšom posudzovaní rizika horolezeckého športu nikdy nepredstavoval, taký hlúpy koniec, zavinený... Ale čím? Ved' je priam smiešne, že sa to stalo práve mne, čo nikdy nehazardujem a mávam často v horách strach.

Konečne náraz, bolestné pichnutie v ľavom členku a – stojím. Prvý pohľad patrí otvoru nadô mnou, ktorým som letel. Hlboký vzduch uľahčenia. A potom pohľad dole: stojím na okraji ľadovej rímsy, širokej asi meter, na ktorej som sa iba vďaka mačkám zachytil. A tu sa mi zatajuje dych! Podo mnou sa stráca v podobe obrovského, dole sa rozširujúceho lievika, hrozná, temne nazelenalá hlbka trhliny, ktorej dno nemožno dohliadnuť. Protiľahlá ľadová stena trhliny je hladká ako sklo a značne previsnutá, ligoce sa belasým leskom a keď po nej klžem zrakom, zdá sa, že sa táto mrazivá plocha v najbližej chvíli na mňa zrúti... Táto krátka chvíľa je ako duševná fotografická momentka, ale jej obraz mi ostáva v pamäti stále s obdivuhodnou vernosťou. Rímsa, na ktorej stojím, stúpa mierne hore doprava, kde je už trhлина otvorená. Stačí niekoľko krokov po nej a vidím a môžem pozdraviť denné svetlo, hoci v skutočnosti to je už večerný súmrak. To sa už nado mnou skláňa prelaknutá tvár Vláďu, ktorá sa ihned mení na šťastný úsmev, keď ma vidi. Vláďa okamžite zapichuje na okraji trhliny čakan, ktorého sa chytí oboma rukami, dva-tri kroky s mačkami po stene trhliny a ako potápač sa vynorujem s hlbín ľadovca. Zachránený!

Priznávam sa, že to bola najkrajšia chvíľa celej túry, lebo vrchy poskytujú tiež niečo viac ako „nezabudnuteľné“ rozhľady. Dnes to bol – život. Len teraz si uvedomujem príčinu celého neštastia a poučenie, ktoré z neho vyplýva. V náhlosti, aby nás nezastihla na ľadovci tma a aby sme mohli rýchlejšie postupovať, sme zanedbali najzákladnejšie pravidlo pri prechode ľadovca: bezpodmienečné naviazanie na lano! Aj v najnevinnejšom teréne číha na horolezca smrť. Vrstva zradného snehového mosta, cez ktorý prešli predô mnou desiatky ľudí, istotne omnoho tažších ako ja, sa opotrebovala a stenčila do tej miery, že keď som na ňu stúpil, nevydržala a prelomila sa. A ďalšie poučenie: aj keď sme išli nenaviazaní, mali sme každý niesť jedno lano, aby v prípade pádu jedného z nás do trhliny ho mohol druhý vytiahnuť. Pravda, mohol by tak urobil len vtedy, ak by zrútivší sa ostal na žive a bol schopný pohybu.

Iba teraz objavujem na pravej nohe krv, presakujučú pančuchou. Pri páde som si roztrhol lýtka hrotom mačky. Aj poranený ľavý členok bolí pri každom kroku, ale ináč som v poriadku. Za štvrt hodiny sme v chate Charlet. Je ešte viac preplnená ako včera, vystúpili sem noví horolezci a zo včerajších ich odišlo iba málo. Po skúsenostiach z poslednej noci by nás istotne čakala noc bez spánku. Preto sme sa rozhodli,

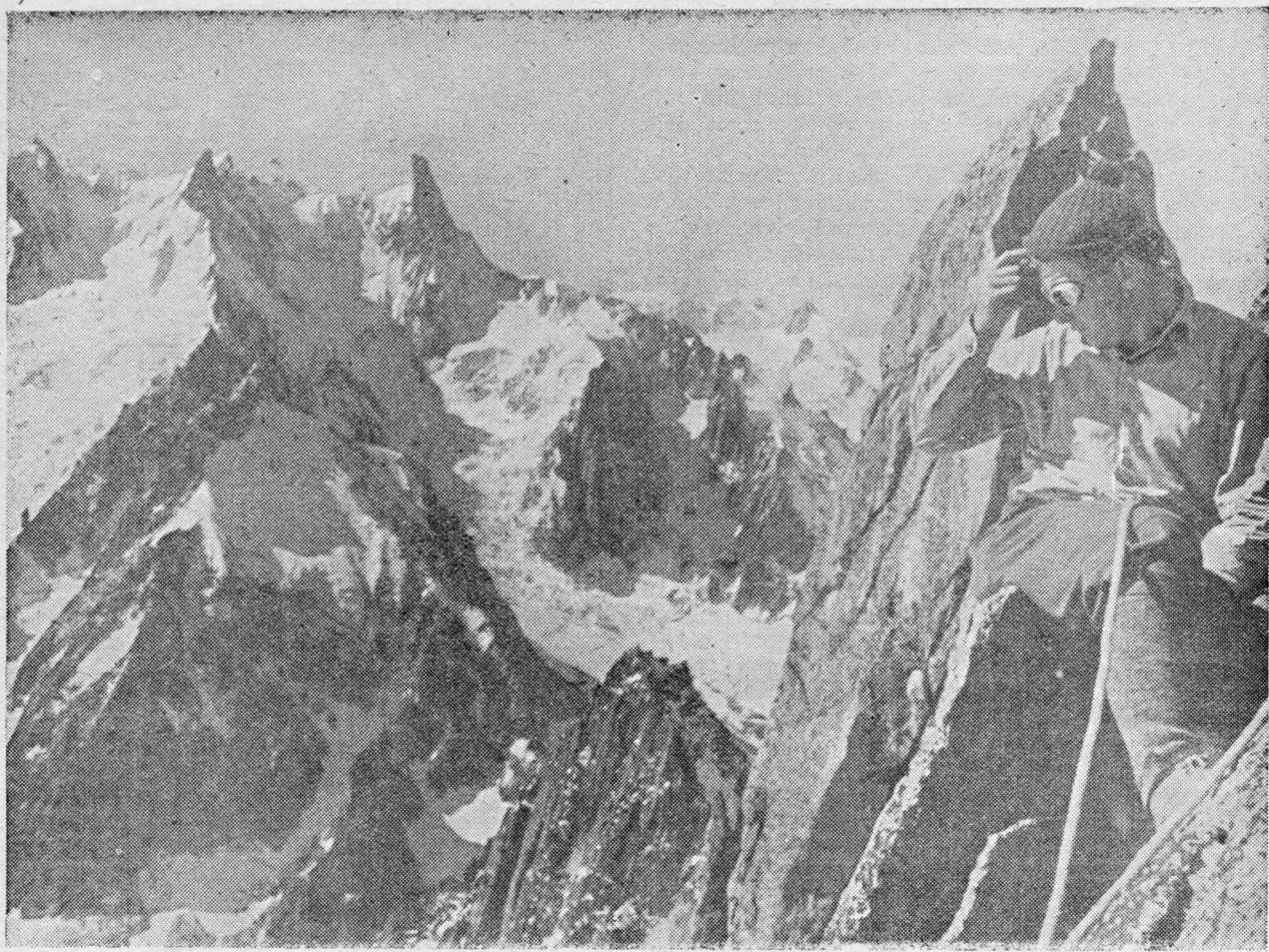

Zdravím náš Dru, čnejúci do výšky, do nesmernej výšky v rannom slnku.

že zostúpime radšej na Montenvers ešte teraz, v noci. Nad Aiguille du Plan sa objavuje kosáčik mesiaca, pri jeho svetle dúfame dosťihnuť ľadovec Mer de Glace a prejsť na jeho ľavú stranu, kde už nás chodník zavedie na Montenvers aj potme. Rýchlo si zájeme, prehodíme si plecniaky a o deviatej večer opúšťame nevýľudnú chatu.

Horský svet je už v objatí noci, len mesiac osvetluje svah, ktorým zostupujeme po dobre viditeľnom chodníčku až k miestu, kde prekračuje pás strmých hladkých skál, v ktorých sú sice vysekané nepatrné stupne, ale tie sa v klamnom svetle mesiaca úplne strácajú. Pretože sú platne vyhladené o ľadu a stupne nevidime, spúšťame sa hladkým korytom potoka, zmáčcaný prúdmi vody, ale dosťavám sa šťastne zo skál, zatial čo Vláďa sa neosmeľuje ísiť za mnou a märne hľadá nejaký ľahší zosťup. Konečne vidiac, že to ináč nepôjde, rozmotáva lano, zlanuje a po hodinovom zdržaní predsa sa dosťavá ku mne. To už mesiac zmizol za Aiguille du Grepon, bledým svetlom ožaruje teraz iba končiare za nami, ale my sme už celkom v tieni štítov na ľavej strane ľadovca Mer de Glace a chodníček sa nám v tme už celkom stráca.

Neostáva nič iné, ako sa pustiť priamo dolu cestou necestou. Postupujeme pomaly, všade je vysoká tráva, v ktorej sú skryté balvany a na nich sa každú chvíľu zvrtnie noha, tak isto unavená ako celé telo. Sme od troch hodín na nohách a teraz je takmer polnoc. Na túre sme teda už temer 21 hodín. Zapáľujeme skladacie lampáš a pri jeho slabom svetle zostupujeme ešte niekoľko sto metrov, kým sa rozhodneme k odpočinku. Vyhľadáme previslý balvan na ochranu pred vetrom.

Skalný zub Dent du Géant s le Cardinal v juhozápadnom hrebeni Aiguille Verste.

ktorý je už tu nad ľadovcom cítiť, obliekame si všetky rezervné súčiastky odevu a schúlime sa pod skalu. Podriemkávame asi hodinu, ale potom nás prebúdza zima. Zapaľujeme znova lampáš a pokračujeme v zo-stupe trávou, cez skalnaté platne a medzi veľkými balvanmi, až dosiahneme pravú morénu ľadovca Mer de Glace. Sú dve hodiny po polnoci. Ako obvykle, fúka na ľadovci vietor, s ktorým sa v týchto miestach stretávame už tretí raz, ale dnes nie je studený. Zato nám ustavične zháša lampáš, ktorý sa nám pred-sa vždy podarí rôznymi trikmi znova rozsvietiť, a tak sa snažíme zlomyseľné vetrisko oklamáť. Keďže nám duje do chrbta, nesieme lampáš pred sebou a potom sa pokúšame rozlúštiť hádanku, ktorú nám svojimi trhlinami pripravil ľadovec. Je to zaujímavá, napínavá hra, obzvlášť v noci, keď je orientácia pri slabom osvetlení našim lampášom veľmi ťažká, pretože nevidíme ďalej ako na päť metrov. Raz balansujeme ako povrazolezci na ľadovom hrebienku medzi dvoma trhlinami, ktorý je nie širší ako dĺžka chodidla, tu zas musíme vysekáť s čakanom niekoľko stupov v strmom ľadovci a inde treba odvážne preskočiť čierny hratan trhliny. Zostupujeme, vystupujeme, lezieme, skáčeme, každý podľa svojej schopnosti a možnosti; ten, čo nesie lampáš, svieti druhému na cestu, prepletáme sa medzi trhlinami, aby sme naraz zistili, že to ďalej absolútne nejde. Teda kúsok späť, šikmo doľava, šikmo doprava – stáť! Tuná to pôjde! No, ako by nie, vedť to ide celkom krásne, však, Vládo, sme zasa plní optimizmu, a až po desiatich minútach urobíme „úžasný“ objav: vedť sme na tom mieste už

boli! Uľahčujeme nášmu sklamaniu niekoľkými nevy-beranými slovami, ale nechceme sa vzdať už z toho dôvodu, že už máme asi polovicu ľadovca za sebou a čakať na tomto studenom, nevľúdnom mieste až do rána sa nám ozaj nechce. Ako tak stojíme medzi dvoma trhlinami, odrazu zbadáme, že hviezdy pomaly strácajú svoj jas a obloha na východe bledne. Zhášame lampáš a pri matnom svetle brieždenia pokračujeme v hľadaní cesty v labyrinte trhlin. S pribúdajúcim svetlom sa nám pomerne darí orientácia aj na väčšiu vzdialenosť a o štvrt na päť vstupujeme na bezpečnú pôdu chodnika na ľavej strane ľadovca Mer de Glace. Rýchle sa zbarvujeme mačiek a potom sa cez Echelets a Pons, kde je chodníček vedúci v kolmej stene za-bezpečený zábradlím a stupňami vytiesanými v skale, dovlečieme o piatich hodinach k hotelu Montenversu, ktorý je ešte pohrúžený do hlbokého spánku. Aké nádherné ticho je teraz na tomto mieste, na rozdiel od vravy a hľuku, ktoré spôsobujú vo dne hlučné masy turistov a milovníkov horských krás!

Pri východe slnka a v prebúdzajúcom sa lese, plnom radostného vtáčieho spevu, zostupujeme nekonečnými serpentínami až k divokému prúdu bieleho Arveyronu, ktorý musíme prekročiť po jarnou povodňou rozbitom a zničenom moste. Posledný výstup po schodoch Collège a o siestej hodine ráno končíme včerajšiu – ale aj dnešnú – túru, ktorá trvala dvadsaťsedem hodín.

Z kamenného schodišťa Collège pozdravujem náš Dru, týčiaci sa vysoko v rannom slnku, zasa iný, ako som ho videl včera a predvčerom. Vyzerá vždy inakšie

podľa dňa a sfarbenia oblohy: raz masívny, celý ružový, inokedy ako sivý tieň, miznúci v mlhavých závojoch, teraz taký blízky, takmer na dosah ruky, o chvíľu zas ďaleko v priestore, nedosiahnuteľný. Raz skvostný kryštál v sklenej vitrine, inokedy osamelý obelisk, vyrazený v nekonečných diaľkach púšte.

Dnes je to vľúdny obor, zhovievavo hľadiaci na dva ľudské tvory, ktorý na jeho temeni dosiahli niekoľko blažených a šťastných chvíľ.

DENT DU GÉANT, 4014 m

(1. VIII. 1947 s Vládom Procházkom
a Milošom Bičevom)

Nie je to budíček, ktorý nás inokedy svojím prenikavým hlasom prebúdza z krátkeho spánku a vyháňa z teplej chaty do mrazivej horskej noci, ale jasné svetlo ranného slnka, ktoré dnes prichádza jemne do našej izby v Collège, kresli šikmě zlaté pruhy na dlážku i na stenu, až jeho ostré, oslepujúce šípy nájdú oboch spáčov a vylákajú ich spod prikrývok. Už je osem hodín, keď s Vládom vstávame, ale nemusíme sa ponáhlať, veď až odpoludnia pôjdeme opäť do vrchov.

Prvé kroky ma vedú k oknu, z ktorého sa otvára krásny obraz, vždy rovnaký cez celý náš pobyt v Chamonix: nebo ako obrovská banka z jemného belasého porcelánu, na nej zlatý terč už dosť vysoko stojaceho slnka a pod tým známa silueta snehobielej Aiguille Verte a vytiesané obrys Aiguille du Dru. Belasá, zlatá a biela, to sú farby, ktoré prevládajú počas tých dvanásť dní.

Raňajky sú ako obvykle bohaté, len v káve je trochu málo mlieka, čomu sa divíme, pretože všade okolo Chamonix vidíme množstvo kráv a ako sa zdá, dobrých dojníč. Ale zrejme nestačia zásobovať Chamonix, preplnený hostami.

Na Mer de Glace hľadáme tam, kde sa asi delia smery na chaty Couvercle a Requin, cestičku na Requin, ktorá by mala podľa mapy viesť stredom ľadovca, ale naša námaha vychádza naprázdno. Nakoniec sa dostávame medzi stále širšie priečne trhliny, ktoré sa v tejto časti ľadovca ľahajú miestami cez celú jeho šírku, takže naozaj nevieme kadiať sa máme dať. Na skalnom výbežku východného hrebeňa Dent du Requin už zreteľne vidíme chatu, ale medzi ňou a nami na pomerne nie veľkej vzdialosti tvorí labirynt trhlin neprekročiteľnú prekážku, ktorá, ako sa zdá, nám pravdepodobne zabráni vyspať sa dnes v chate. Naraz zbadáme vpravo asi päť metrov od nás na ľavej bočnej moréne niekoľko postáv, ktoré občas miznú a znova sa objavujú medzi balvanmi. Tam niekde musí byť chodník! Keď sa po dlhšom čase vymotáme zo spletia trhlin a vystúpime na morénu, div nezvýskneme od radosti. Sú tu na balvanoch vyblednuté veľmi riedke červené značky, ktoré musíme pozorne hľadať, ale teraz už smer nestrácame a tak sa bezpečne a rýchle dostávame na rovnú plochu ľadovca. Z neho prejdeme na chodník plný sutiny, vedúci k chate.

Stretávame záchrannú horskú službu, ktorá dopravuje na oceľových saniach zraneného horolezca z chaty na stanici Montenvers. Šťastie pre zraneného, že je v bezvedomí. Nárazy pri spúštaní saní cez kamene, sutinu a korytom potoka by boli preči veľkým utrpením a na desiatich ľuďoch, spúšťajúcich sane na lanách vidíme, že ich práca je naozaj vysilujúca. V chate sa dozvedáme, že pri výstupe na Aiguille du Plan prerazil horolezcoví padajúci kameň nohu.

Chata je samozrejme zasa preplnená ako všetky, ktoré sme dosiaľ navštívili. Nie div, keď počasie je tak

vytrvale nádherné a hory sa doslova roja horolezcam a turistami. Keď chatár podľa odznakov na kabáte poznáva, že sme z Československa, vraví nám s radosťou, že je posledným predvojnovým lyžiarskym majstrom Československa v zjazde, ktorý titul získal vo februári 1939 na majstrovstvách v Tatrách.

A potom ďalšie prekvapenie. Po večeri sme si vyšli s Vládom obzriet po okolí chaty, keď tu zrazu pristúpi k nám jeden z hlúčka po francúzsky sa baviacich horolezcov a akýmsi slovanským jazykom nadvázuje rozhovor. Zo statného dlháňa sa vykľuje Miloš Bičev, Bulhar, študujúci v Paríži národné hospodárstvo. Dozvedáme sa, že je členom Bulharského horolezeckého svazu i Clubu Alpin Francais, že pozná Prahu i Bratislavu. Srdečná beseda, premiešaná spomienkami na vzdialené rodné krajinu sa pretiahne, až nás mrazivý vietor zaženie do chaty, kde sa nás milý Bulhar osmel požiadá, či by sme ho zajtra nevezali na Dent du Géant, na ktorý sa chystáme a na ktorom dosiaľ neboli. Je tu sice s troma francúzskymi priateľmi, ale tí vraj môžu ísť sami, on že by išiel veľmi rád s nami. Nemôžeme samozrejme odmietnuť, vyzera veľmi sympaticky a pre nás je tiež milé stretnúť v cudzine slovanského brata.

V spoločnej noclahární v podkroví, je dosť miesta a dnes sa po prvý raz pohodlne ukladáme na priču s výhliadkou na občerstvujúci spánok.

* * *

Keď druhý deň ráno o pol piatej vychádzame z chaty, zisťujeme na prvý pohľad, že počasie je „ako obyčajne“, t. j. nádherné. Z ľadovca Géant pofukuje čerstvý vietor a vrcholy štitov odrážajú lesk rodiaceho sa dňa.

Pred chatou a na chodníku, prekračujúcim kúsok za ňou svahy ľadovca Géant pod Petit Rognon, 3018 m. panuje už čulý ruch. Okrem amatérskych družstiev vydávajú sa na túry aj skupiny, ktoré vedú horskí vodcovia. Sú to zrejme ľudia, ktorí sú prvýkrát vo vrchoch, súdiac podľa ich nedostatočného výstroja: mačky väčšinou nemajú, často im chybajú vhodné topánky, málko má aspoň náhražky mačiek so štyrmi zubmi. Práve pred nami postupuje takéto „horolezecké“ družstvo: vodca-otec má na lane trojčlennú rodinu: muža, ženu a ich syna; za ním ide tesne ako nosič asi osemnásťročný syn horského vodcu, ktorý drží mládenca za slučku lana v páse a postrkuje ho pred sebou. Najatí horskí vodcovia chránia týchto „tiežhorolezcov“ pred možným nebezpečenstvom.

Prechod ľadovcového zlomu medzi divoko rozstieranými vežami vysokými až osem metrov, po úzkych hrebienkoch, medzi hlbokými trhlinami, je veľmi náhavý. Kľučujeme týmto ľadovým chaosom všetkými smermi a ja sa snažím zapamätať si cestu pre zostup. Stretávame skupinu šiestich zostupujúcich horolezcov, ktorých sme včera večer videli v týchto miestach a ktorí sa pokúšali dostať z labiryntu serakov a trhlin. Nepodarilo sa im to pred súmrakom a bivuakovali v serakoch asi pol hodiny cesty od chaty. Unavené, nevyspaté tváre svedčia, že nemali potrebný bivuakový výstroj a že bivuak nebol príjemný. Pritom sa včera nikto z personálu chaty ani z prítomných horolezcov nepokúsil priviesť postihnutých do chaty. „Majú si lepšie naplánovať túru a snažiť sa, aby malí seraky ešte za svetla za sebou. Na ľadovec sa nikomu na pomoc nechodi, tam si musí vedieť poradiť každý sám. A konečne im taká lekcia nemôže zaškodiť, iba trošku premrznú a nevyspiť sa“, tak zneli chatárove vývody.

Stav a tvar ľadovcových trhlín sa dá ľahko popísať. Už tým sa prechod ľadovca zásadne odlišuje od výstupu na skale. Popisy v horolezeckých sprievodcoch, ako: „Potom nasleduje 4 m vysoká stienka. Vpravo hore na dosah ruky pevný chyt. Nad stienkou 5 m vysoký plynký zárez, Pozor na lámavé stup...“ atď. pri túrach na ľadovcoch vôbec neexistujú. Tu si musí každý sám hľadať vlastnú cestu, lebo poloha a veľkosť trhlín sa zo dňa na deň mení. V rokoch bohatých na sneh možno vidieť neskúsených turistov prechádzat sa po ľadovcoch iba s palicou v ruke. Je to možné, i keď samozrejme ľahkomyselné, len preto, že väčšina trhlín je zakrytá, alebo nie širšia ako dlaň. O rok môžu byť v týchto miestach pripasti, ktoré sa stanú tvrdým orieškom pre najlepšieho znalcu ľadovcov. Plati zásadné pravidlo: na začiatku leta a v období, v ktorom hojne snežilo, sú trhliny užšie, ale tým tiež záľudnejšie prikryté. Neskôr, a čím je leto a jeseň teplejšia, tým sú širšie, ale tiež viditeľnejšie a teda už nie také zradné. Trhliny nadobúdajú najväčšiu šírku od jeseni do Vianoc, najnebezpečnejšie sú po silnom snežení, pretože nový sneh prirodzene neunesie váhu človeka, zatial' čo silný, sfirnovateľ starý sneh tvorí krásne mosty, ktoré dobreнесú. Lahlé, bezpečné prechádzky po ľadovcoch, na ktoré sa môže za normálneho leta každý odvážiť, stali sa už často po období niekoľkých horúcich rokov celkom nedostupnými i pre horských vodcov, ktorí výborne poznajú domáci terén. Tak vedia dlhovrájúce horúčavy rozrušiť snehovú prikrývku ľadovcov i tam, kde sa predtým trhliny nikdy neobjavovali. Ak stojíme pred širokou trhlinou, musíme byť obzvlášť opatrní, lebo môže byť premostená snehovým previsom alebo závejom. Ten sa vždy prehne a pod ľarchou človeka sa ľahko prelamuje.

Ideme ešte nenaviazaní, Vláďa a ja s mačkami na nohách, Bičev len v topánkach s vibramovou podošvou. Topánky sa mu na ľade stvrdenutom nočným mrazom šmykajú, takže mám obavy, aby sa neskladol do trhliny. Ide však isto a rýchle, vidno, že nie je na ľadovci prvý raz. Ešte v serakoch predbehneme dve družstvá, takže na hornej časti ľadovca Géant máme pred sebou iba jednu dvojicu. Zamrznutý firn dobre „nesie“ a čoskoro sme na najvyššom poschodi doliny, ktoré traverzuje niekoľko skupín, prichádzajúcich z talianskej chaty Torino a smerujúcich práve tak na úpätie Géantu.

Zahýbame vľavo pod juhozápadný hrebeň Dent du Géant, ktorý tvorí tuná taliansko-francúzske hranice, kde na mieste vstupu do skál zanechávame topánky, mačky a čakanu a iba s lanom a v lezečkách začíname o pol deviatej výstup. Pred nami sú tri družstvá a z nami dve, jedno predbieha druhé, všade sa sypú kamene a štrk, každú chvíľu sa ozýva varovné „attenzione!“, na čo sa rýchlo kryjeme, pritisknutí k stenám pred kamennými salvami. Konečne stojíme pri vstupe do vlastnej, 150 m vysokej skalnej pyramídy Géantu. Nastupuje sa z mierne naklonenej kamennej plošinky, na ktorú sa treba dostať cez strmé snehové pole, traverzovanie, ktoré je pre nás dosť riskantné a neprijemné, pretože sme obutí v trampkách s gumovou podošvou.

Pri nástupe sú už tri talianske družstvá, ale sa nám podarí obratne sa zaradiť za prvé z nich, vedené horským vodcom, a šťastivo unikáme hroziacej „tlačenici“. Dnes idem ja ako prvý. Lezenie začína zaújimavým exponovaným traverzom, po ktorom nasleduje desať metrov ostrej hrany, nový šikmý traverz vľavo hore a po tomto peknom začiatku naraz nasleduje nepekné rozčarование: na krásnej stene z pevnej skaly visia fixné laná, silné ako ruka v zápästí! Nechápem, ako možno tak pošpatiť štihlu pyramídu,

na ktorej by bolo vzdušné lezenie k jej vrcholu pôžitkom! Vzdávame sa „pomoci“ lana a naše prsty a špice lezečiek nás v rytmickom lezeckom tempe vyňájú hore. Výstup viedie pozdĺž širokej trhliny s dobrými stupmi a chytmi na platniach po oboch jej stranach; rýchle sa dostávame hore, ale musíme často čakať, pretože Taliani pred nami lezú veľmi pomaly. Horský vodca doslova vyťahuje svojich zverencov, muža a ženu, jedného po druhom. Obidvaja sa kŕčovite držia lán a len po temperamentných dohováraniah horského vodcu sa opovážia vystúpiť o niekoľko metrov, a zasa sa zúfalo prilepia k lanám. Teraz je nám jasné, prečo Club Alpino Italiano zaistil výstup fixnými lanami: smelý obelisk, poskytujúci z vrcholu jedinečný výhľad, musel sa sprístupniť širokým kruhom turistov a laná majú uľahčovať horským vodcom tažkú prácu s ich zákazníkmi. Na výstupkoch nachádzame zvyšky odtrhnutých lán, ktoré podľahli zubu času a nahradili ich nové.

Leziem v tesnej blízkosti za posledným mužom talianskeho družstva, ktorý dostáva „shock“ nedaleko vrcholu na dosť exponovanom traverze po úzkej rímske v hladkej stene, i keď sa drží lana, potí sa a trasie, bledne. Rýchle som pri ňom a snažím sa ho niekoľkými nemeckými slovami upokojiť. Rozumie, d'akuje tiež po nemecky, vďačne sa usmieva a keď takmer súčasne vylezieme na prvý nižší vrchol, pchá mi do vrecka plnú hrst bonbónov. Pre neho istotne neboli výstup pôžitkom.

Na prvom vrchole stretávam družstvo Švajčiarov, troch mužov a jedno dievča; chystajú sa na zostup a čakajú, kým sa ukáže prvá medzera vo vystupujúcej „procesii“. Jeden Švajčiar mi po nemecky radí, aby som hranu, ktorá vede dole do sedielka medzi oboma vrcholmi, obišiel vpravo a nie vľavo, kde vraj visia prehnité fixné laná. Idem teda vpravo, o chvíľu som v sedielku, ešte jedna dĺžka lana ľahkého výstupu a stojím na hlavnom končiari Dent du Géant, 4014 m. Prvý, čo vidím na vrchole, je hliníková socha Madony, vysoká niečo vyše metra, ktorú vyniesli sem a ešte na končiare Gréponu a Petit Dru chamonískí horskí vodcovia. Roky už pozera s hlavou ľahko sklonenou do úolia Courmayeuru, v slnečnom úpale i v snehovej búrke.

Pri nohách sa mi hromadí lano, na ktorom prichádzajú Miloš a čoskoro po ňam Vláďa. Je dvanásť hodín, keď sme všetci traja na vrchole. 1500 m výstupu z chaty je pod nami. Mohli sme tu byť prví, ale pre pomalé tempo Talianov sme stratili najmenej hodinu.

Prvý raz na alpskom štítite nachádzame vrcholovú kničku v kovovej škatuli, zapisujeme sa do nej. Sádame ku krátkemu odpočinku. Slnko nemilosrdne praží, hrdlá máme vysušené a tak dychtivo siahneme po štvavnatej hruške. Na každého príde jedna.

A potom sa dívame a orientujeme. Na juhu sa črtajú Grajské a Kottiské Alpy s vrcholmi Grivoly a Gran Paradisa, na východe v mori štítov rozoznávame v diaľke švajčiarske štity – hrdinov, Vélan, Gran Combin, Matterhorn, Monte Rosu a na západe sa nám otvára v bezprostrednej blízkosti úplne nový pohľad na ľadovcovú nádheru Mont Blancu, ktorá sa dá ľahko opísat: do jeho východnej steny, zvanej „zráz Brenva“, pretože spadá na taliansky ľadovec toho istého mena ľadovými stenami a skalnatými rebrami vyše 2000 m vysokými. Cez žľaby a rebrá tejto najmohutnejšej alpskej steny vedú mnohé výstupy, ktoré sa považujú za najkrajšie v Alpách; či už je to najľahšia cesta obrovským ľadovcovom-skalným výbežkom Arête de la Brenva alebo povestnou Sentinelle Rouge, kde sa práve odtrhol serak a spôsobil lavínu, ktorej hrmenie dolieha až k nám niekoľkonásobnou ozvenou.

Zrak nám upúta vľavo divoká krása zubatého hrebeňa Peuterey s končiarmi Aiguille Noire, Dames Anglaises a Aiguille Blanche, ktorého cimburia sa ostro odrážajú od belasej oblohy a tvoria majestátne schodište do ľadového paláca Mont Blancu. A za všetkými týmito blízkymi končiarmi nekonečné diaľky! Z kolkých končiarov sme už hľadeli do nich a túzili po nich? A na kolko vrcholov budeme musieť ešte vystúpiť, aby sme našli priestor pre naše nekonečné túžby?

Vydržali by sme tu dlho sedieť, očarení horskou krásou, ale je čas na odchod. Zatial vystúpili na vrchol ostatné skupiny, aj trojica priateľov nášho Bulhara, je tu dosť tesno a preto uvoľňujeme miesto.

Zostupujem prvý a v sedielku stahujem k sebe asi desať metrov lana, aby som ho mal dosť na výstup na nižší vrchol, zatial čo Vláďa istí Bičeva, ktorý zo-stupuje práve do sedielka. Idem nezaistený, aby som ušetril čas a celkom zabúdam na Švajčiarovo upozornenie: leziem vpravo od hrany, kde visí fixné lano. Aby som sa čo najrýchlejšie dostal na nižší vrchol a mohol istieť vystupujúceho Bičeva, používam jednou rukou lano a druhou vyhľadávam chyty v stene. Vy-stúpim tak asi tri metre, keď zrazu sa ozve zlovestné prasknutie, lano sa nado mnou pretrhne a ja letím po stene, zvierajúc lano v ruke. Najprv narazím právým kolenom, potom nasleduje bolestný úder v ľavom lakti a v pravej lopatke – a visím na pretrhnutom lano! Udivený pohľad hore najprv zistuje, že som spadol asi šesť metrov a potom, že sa fixné lano zaseklo do ostrej štrbin steny a drží v nej tak pevne, že sa po ňom môžem pomaly vyškrabáť vyššie a potom už bez neho vystúpiť na vrchol. Celý pád trval niekoľko sekúnd, nikto z partnerov ho nespozoroval, iba ked' som už visel, a nikto ma tiež neistil. Iba na vrchole som pozrel na stenu, v ktorej som visel, a po chrbe mi prebehol mráz: spadala kolmo asi tristo metrov na horné zrázy ľadovca Periades. Keby sa nebolo lano zaseklo? Nie, nikdy už sa nechytím fixného lana.

Z odratých prstov na oboch rukách mi tečie cícerkom krv, nárazom o stenu som celý omámený, koleno bolí, ale hlavná vec, že žijem a môžem sa hýbať. Mohlo sa to skončiť horšie.

Bičev zostupuje veľmi pomaly, neistí ma vôbec a vyzerať to, akoby mal lano prvýkrát v ruke. Napriek

tomu, že na neho musím všade čakat a Vláda je mu stále v pätach, doháname Švajčiarov, ktorí začali zo-stupovať o pol hodiny prv. Im zasa ide veľmi pomaly ich partnerka a tak až o tretej sme vonku zo skál. Teraz sa nemusíme ponáhlať, vláčik v Montenvers aj tak nechytíme a povandrujeme tretí raz peši až do Praz. Pomaly si obúvame pohorky, zavlažujeme vy-schnuté hrdlá čiernom kávou z termosky a delíme sa so zvyškami zásob s Bičevom, ktorého chvála našej lezeckej techniky nepozná medzi, dokonca odvážne vy-hlasuje, že sme asi najlepší československí lezci, čo u nás vyvoláva hlasný smiech a protest. Lúčime sa srdečne s Bulharm a s jeho troma francúzskymi priateľmi a zostupujeme po ľadovci ďalej. Rozmočené sne-hové mostiky cez trhliny prechádzame čo najopatrnejšie a v serakoch tažko hľadáme ranné stopy po mačkách a čakanoch, pretože zmizli v roztápačom sa povrchu ľadovca. Márne som sa ráno snažil zapamätať si cestu. Trochu blúdime, potom sa nám predsa podari nájsť správny smer a o šiestej hodine večer sme v chate.

Nezdržujeme sa tu dlho, niečo zjeme, ale zato tým viac vypijeme a opäť ideme dole. Nad horským svetom sa skláňa slnko, v sedle Géant ešte svieti slnko a vrhá ružové lúče na snehové polia, na ktoré sa už tiež znášajú ohromné tmavobelasé tiene končiarov, pripravujúcich sa k spánku. Koleno ma bolí stále viac a opuchá, bojím sa, že po dlhšom odpočinku by som sa na nohu nepostavil a preto kráčame bez prestávky. Na strmom chodničku z chaty na ľadovec Mer de Glace cítim pri každom kroku bolestivé pichnutie, idem však čo najchytnejšie, aby som nezdržoval priateľa. Večer o pol deviatej sme v Montenvers, doprajeme si krátky odpočinok a potom nás prijíma do náruče tichý les, v ktorom naše opálené tváre a vyschnuté telá príjemne pohladí chlad večera.

Skončil sa opäť jeden zo šťastných dní, v ktorom nám bolo dožičené tešiť sa z darov horskej prírody, prežiť hodiny tvrdého boja, hrdej radosti z pohybu a výkonu, i tiché vzrušenie na končari. Kruh zážitkov sa zatvára, pripájame ho k reťazi ostatných našich spomienok a v srdciach sa nám už znova dvíha nepokojná túžba po belasých výskach.

SLOVNÍČEK HOROLEZECKÝCH A ZEMEPISNÝCH VÝRAZOV

Aklimatizácia – privyknutie, prispôsobenie sa podnebiu. Pomalým privyknutím na redší vzduch vo vysokých polohách môže sa ľudský organizmus do istej miery prispôsobiť zmeneným pomerom.

Attenzione – taliansky, pozor.

Bivuak – (bivak) nocovanie pod šírym nebom, vo voľnej prírode, počas horolezeckého výstupu, ktorý nie je možné ukončiť za deň.

Blok skalný – veľký balvan alebo veľká skala, odložená skala väčších rozmerov.

Bod uzlový – tiež „styčný bod“, miesto, v ktorom sa od hlavného hrebeňa oddeluje bočný hrebeň.

Čakan – (nesprávne „pikla“), dole okutá palica, ktorá má hore ocelovú hlavicu. Na jednej strane má hla-vica dlhý hrot so spätnými zubmi na dolnom okraji, na druhej strane motýčku. Najúčelnejšia dĺžka po-risku je asi 90–100 cm. Na poriske sa pohybuje posuvný kovový krúžok so sľučkou pre ruku. Asi 15 cm od bodca poriska je v poriske skrutka, ktorá

bráni zošmyknutiu posuvného krúžku. Horolezec sa opiera o čakan pri chôdzi, seká ním stupu do ľadu a tvrdého snehu, istí cez neho pomocou lana spolu-lezca a jeho motýčkom alebo hrotom brzdí pád na strmých snehových alebo ľadových svahoch.

Členitosť skaly – skala nie je väčšinou hladká, ale sú v nej vypukliny alebo zárezy, napríklad výstupky, výbežky, lávky, rímsy, špáry, trhliny, komínky a pod. Lezenie v členitejšej skale je dlhšie.

Dĺžka lana, d. lanová – horolezci merajú vzdialenosť dĺžkou horolezeckého lana, t. j. asi 25 m.

Direttissima – talian., najkratší smer výstupu stenou, ktorý viedie čo najbližšie k spádnici končiara.

Družstvo horolezecké – družstvo dvoch alebo troch horolezcov, priviazaných na jedno spoločné lano. Pri výstupe v skale a v ľade je najvhodnejšie dvojčlenené, pri prechode ľadovca trojčlenené, v ľahšom teréne niekedy aj viacčlenné družstvo.

ANTONÍN VEVERKA

S ČAKANOM A LANOM

Vydáva Šport vydavateľstvo, Bratislava. Edícia športové romány a reportáže. Zväzok 5. Zodpovedný redaktor Anton Richter. Technický redaktor D. Selecký.

Povolené č. 25 O22/6-II/HSV-57. Daň 5 %. Plán. skup. 301-11-2. Zadané 11. X. 1957. Tlačené 29. XII. 1957.
Vydanie 1. Náklad 10 300. 2,5 PH. 7,10 AH. 7,46 VH. Papier 17 208 01, 61x86, 70 g. Kníhtlač z novej sadzby
vytlačili Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Písmo petit Brno Z.

Cena Kčs 3,50.

U - 005058